ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ- ОЛИЙ БАХТ
OZBEKISTON KASABA UYUSHMALARI FEDERATSIYASI — FEDERATION OF TRADE UNIONS OF UZBEKISTAN

ИШОНЧ

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

30 декабрь, сешанба 1997 йил №152 (502)

Сешанба , пайшанба ва шанба кунлари чиқади

УШБУ СОНДА:

ОЁҚ ОСТИДАГИ ФАЛОКАТ — 2-БЕТДА

СИЛЖИШЛАР БОР, АММО... — 3-БЕТДА

РЎЗА ТУТИШ ҲАМ ИБОДАТДИР — 4-БЕТДА

Ўзбекистон РеспубликасиОлий Мажлисининг

ҚАРОРИ

Ўзбекистон Республикасининг 1998 йилги Давлат бюджети тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тақдим этилган, Олий Мажлис депутатларининг муҳокама давомида билдирган таклиф ва мулоҳазаларини ҳисобга олган ҳолда қўшимча равишда ишлаб чиқилган 1998 йилги Давлат бюджетининг лойиҳасини кўриб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси қарор қилади:

1. Ўзбекистон Республикасининг 1998 йилги Давлат бюджети бюджет тақчиллигининг энг юқори даражаси /мақсадли фондлар бунга кирмайди/ ялпи ички маҳсулот ҳажмига нисбатан 3,1 фоиз миқдорда белгиланган ҳолда маъқуллансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси:

иқтисодий салоҳиятни янада ривожлантиришга, халқ хўжалигида таркибий ўзгаришларни амалга оширишга ҳамда ижтимоий сиёсатни рўёбга чиқаришга биринчи навбатда маблағ ажратилишини таъминласин, бунда Кадрлар тайёрлаш миллий дастури, қишлоқ хўжалигидаги ислоҳотларни ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш кучайтирилишини ўз вақтида ва тўлиқ молиявий таъминлашга алоҳида эътибор берсин;

Давлат бюджетининг тақчиллигини қоплаш учун Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг кредитлари, давлат қимматли қоғозларини жойлаштиришдан келадиган даромадл[ар] ҳамда пулнинг қадрсизланиши билан боғли[қ] бўлмаган бошқа манбалар жалб этилишини [н]азарда тутсин;

ма[мл]акат бюджетининг 1998 йил биринчи чораг[и], биринчи ярим йиллиги ва тўққиз ойидаги ижро[си] якунларига кўра, Давлат бюджетининг ялпи [ич]ки маҳсулот ҳажмига нисбатан белгиланган т[ақ]чиллиги миқдори доирасида даромадлар ва х[ар]ажатлар бўйича бюджетнинг асосий кўрсат[к]ичларига аниқликлар киритиб борсин.

3. [М]аҳаллий давлат ҳокимияти органлари бюдж[ет]га тўловлар тўлиқ тушишини, шунингдек, м[аҳ]аллий бюджетларнинг харажат қисми ижро[си]ни таъминласинлар.

4. [Ўз]бекистон Республикаси Марказий банки Ўзбеки[ст]он Республикаси Молия вазирлигига Давлат бюджети тақчиллигини қоплаш учун ялпи [ич]ки маҳсулот ҳажмининг бир фоизи миқдор[и]да кредитлар бериб борсин.

5. Р[ес]публика Давлат бюджетининг 1998 йил 1 январ[д]аги ҳолатта кўра амалдаги тақчиллиги суммас[и]нинг Марказий банк кредитлари ҳисобидан қо[пл]анган қисми давлат ички қарзининг кўпайи[ши] ҳисобига ўтказилсин.

Бел[ги]лаб қўйилсинки, 1998 йил 1 январдаги ҳолатта[] кўра давлат ички қарзи 1998 йилдан эътибор[ан] 1О йил мобайнида тенг улушлар билан р[ес]публика бюджети ҳисобидан тўланади.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлисининг Раиси
Э.Халилов

Тош[ке]нт шаҳри,
1997 [й]ил 25 декабрь

КЕЛАЖАК САРИ МУҲИМ ҚАДАМ

Мустақиллик одимларининг 6 йиллиги кенг ни[шо]нланган 1997 йил сўнгги кунлари билан хайрлашаяп[ми]з. Ўзининг мураккабликлари, қувончу-ташвишлари, ха[лқи]мизнинг залворли ишлари билан ҳаётимизда чуқур [из] қолдирувчи яна бир йил тарихга айланмоқда. Бу[н] якунланаётган йил сарҳадларига назар солар экан[ми]з, босиб ўтилган йўл нечоғли машаққатли бўлмасин, у[ни]нг мамнун бўлиш, қониқиш ҳосил қилишга минг карра ҳ[ақ]ли эканимизни туйиш фахрлидир.

Утаётган йилда истиқлолимизнинг пойдевори бўлган иқтисодиётда юз берган ижобий силжишлар ҳақида куни кеча бўлиб ўтган Олий Мажлис сессиясида гапирилди. Оммавий ахборот воситаларида аниқ рақамлар келтирилмоқда. Уларни такрорламаган ҳолда бу силжишлар моҳиятини тушуниб етишга ҳаракат қилайлик. Муҳими - халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш, хизмат кўрсатиш ҳажмлари анча тез суръатлар билан ўсяпти. Инсон учун, унинг ҳам жисмоний, ҳам маънавий ривожи учун зарур ҳисобланган нарсалар муҳайё қилинмоқда, шарт=шароитлар вужудга келтирилмоқда.

Утиш даври жўшқин кечаётгани, ҳаёт суръатлари шитоб билан жадаллашаётгани оқибатида, кундалик иш ташвишлар гирдобида биз ҳамиша ҳам атрофдаги ўзгаришларни вақтида пайқашга улгурмаяпмиз. Бироқ Ватанимизда дунё эътироф этаётган салоҳиятли ўзгаришлар, силжишлар юз бермоқда ва ҳеч муболағасиз ютуқларга эришиляпти.

Энг аввало, изчил иқтисодий ислоҳотлар туфайли мамлакатимизда янги ижтимоий табақа - мулкдорлар синфи тобора тезроқ шаклланиб боряпти. Мураккаб шароитларда тадбиркорликка қўл уриб, яхшигина натижаларга эришаётган кичик ва ўрта бизнес кишилари улар сафини жадал тўлдириб боряпти. Айтиш керакки, жамиятимизда серҳаракат, давр руҳи билан ҳамқадам, таваккалчиликларга қодир тадбиркор ва ишбилармонлар ҳар бир қишлоқ, қўрғон ва маҳаллада кундан=кунга кўпайиб, улар мамлакат бойлигини оширишга муносиб ҳиссаларини қўша бошлашди.

Бутун халқ ҳаётидаги онгли кўтаринкилик, якдиллик, барқарорлик туфайли м[амла]кат улкан қурилишлар [] бунёдкорлик майдонига а[йлан]гандай. Шаҳарларимиз[да] [кў]рк бўлаётган салоҳиятл[и] [ж]амоат бинолари, гўзал к[иёфа] касб этаётган йўллар, т[оғлар]да илк бор тоғлар қаър[и]дан [ўтаётган] тоннеллар... и[стиқ]лолнинг бу неъматлар[и]дан ҳар қанча фахрлансак [арзийди]. Фақат шугина эмас, м[амла]катимизда уй=жойлар [қу]рилиши катта миқёсларда [амал]га ошаётганини кўриб т[ур]ибмиз. Дилимизни қув[он]тирадиган яна бир жара[ён] - фуқароларимизда ўзлар[и] ва фарзандлари учун икки [ё]ки уч қаватли ҳашаматли у[й]лар қуришга рағбатнинг п[ай]до бўлганлиги. Ҳар қайси м[ах]алла, қишлоқ ва қўрғонда [б]ундай бинолар қўзиқори[н]дай кўпайиб бормоқда. Була[р] албатта, яхшилик аломатлари - шундай ишларга қурби етадиган кишилар сафи [ўс]иб бораётганининг белгиси.

Баъзан гурунгларда, маҳалладаги йиғинларда, ҳашаматли бинолар қурганлар бир кунмас=бир кун «чув» тушишлари, уйлари[н]и давлат тортиб олиши ҳа[қ]ида гулоҳазалар қулоққа чалинади. Бу гапларда кўп[р]оқ ҳасад ҳислари устун тур[ад]и. Б[у] ҳам эски жамиятдан м[ерос] қолган хасталик. Вақ[т] ўзгарди, замон ўзгарди. Ҳа[мма]ни ёппасига йўқсилга ай[ла]нтириш учун эмас, балки ёппасига тўқ, бадавлат одам[лар] даражасига кўтариш бу[гу]нги кун шиори. Эндиликда [ҳ]алол топилган маблағ ҳис[о]бига ҳар қанча ҳашаматли [б]ино қурилмасин, уни ҳеч[ки]м тортиб олмайди - давла[т]нинг ўзи бунинг ишончли [ҳи]мо[я]тидир.

Шу муносабат би[ла]н утаётган йилимиз учун ха[р]актерли бир неча эътибор[ли] нуқталарни таъкидлаш ж[оиз]. Аввало, 1997 йил инсон [м]анфаатлари йили шиори [ост]ида ўтди. Хўш, у нималар[д]а ўзини намоён этди? Бизни[н]гча, келажаги буюк давлат, ҳуқуқий демократик жамиятнинг асоси бўлган инсонга ғамхўрлик давлат ва ҳукумат томонидан энг кўп даражада ўз ифодасини топди.

Аввало, инсоннинг барча имкониятларини рўёбга чиқарадиган ҳуқуқий асосларни яратишда жуда катта қадам қўйилди. Меҳнат Кодекси ишга тушди, Фуқаролик Кодекси қабул қилинди, Фуқаролик-процессуал Кодекси ва бошқа муҳим қонунлар муҳокамадан ўтди. Уларнинг ҳаммаси инсон шаънини юксак кўтариш, унинг барча имкониятларини рўёбга чиқариш учун шарт=шароитлар яратишга қаратилган.

Айни пайтда тадбиркорлик ҳаракатини ривожлантириш, мулкчиликнинг турли шаклларини қўллаб=қувватлаш ва рағбатлантириш, ҳар бир фуқаро ташаббускорлиги ва ишбилармонлик иқтидорини юксалтиришга қаратилган Президент Фармонлари ва ҳукумат қарорлари изчил эълон қилиб келинаётгани инсон манфаатлари ҳимоясини таъминлашни кўзда тутади. Ўзбекистон Республикаси Президенти И.Каримовнинг Олий Мажлис X сессиясида сўзлаган нутқи республикамиз аҳолисининг катта қисми - қишлоқ аҳлига доимий ғамхўрликнинг янги намунаси бўлди.

Мамлакатда 1997 йил давомида амалга оширилган барча тадбирлар мажмуи оқибат натижада ҳар бир фуқаронинг ўз куч=қудрати, ижтимоий=иқтисодий, маънавий имкониятларига ишонч=эътиқодини мустаҳкамлаши билан ҳам қадрлидир. Келажаги буюк давлат ни бунёд этиш учун умумхалқ ҳаракатида ҳамма ва ҳар бир киши фаол қатнашишга интилаётгани бугунги кунимизнинг муҳим белгиси бўлиб қоляпти. Бу эса лоқайдлик, танбаллик, сансалорлик, боқимандалик ва ичиқоралик кайфиятларининг тобора тезроқ барҳам топишига хизмат қилади.

Хуллас, ўтаётган йил барча мураккабликларига қарамай, мустақил Ўзбекистоннинг келажак сари қўйган яна бир муҳим қадами бўлиб қолиши аниқ.

1998 йил — Оила йили

Бош муҳаррир минбари

ЯНГИ ЙИЛДА УЧРАШГУНЧА, АЗИЗ МУШТАРИЙЛАР!

Бугун қўлингизда газетамизнинг 1997 йилдаги сўнгги сони турибди. Биз шуни мамнуният билан қайд этамизки, «Ишонч» «Инсон манфаатлари йили»да меҳнат аҳлига, халқимизга яхшироқ хизмат қилишга интилиб, маълум маънода бунга эришди ҳам. Лоақал газетамиз йил бўйи бир меъёрда барқарор чиқиб турганининг ўзи ижодий жамоа куч-ғайратлари бекор кетмаганини кўрсатувчи муҳим далил дейиш мумкин.

Зийрак газетхон «Ишонч»нинг бу йилги сонлари янада ранг-баранг, меҳнаткашлар ҳимоясига бағишланган мақола ва танқидий чиқишлари долзарб ва таъсирчан бўлиб борганини пайқаган, албатта. Айтайлик, ходимларнинг иш ҳақлари, турли нафақалар ва тегишли тўловлар бўйича, деҳқон-фермер хўжаликлари, тадбиркорлар ҳимояси бўйича қулай меҳнат шароитларини яратиш, ишлаб чиқаришда бахтсиз ҳодисаларнинг олдини олиш бўйича газета чиқишлари эътиборсиз қолмагани бизни қувонтиради. Газетанинг кўпгина сонларида жойларда ҳокимликлардан, тармоқ раҳбарларидан олинган жавобларни бир эмас, бир нечтадан эълон қилиб борганимизни ҳам кузатгансиз, албатта.

«Истеъмолчи манфаати- муқаддас» рукнида энг муҳим озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат моллари белгиланган тартибда ва сифатли ҳолда истеъмолчига етказилиши бўйича турли рейд материаллари республиканинг кўпгина вилоятларидан уюштирилди ва уларнинг натижалари бўйича газетхонлар вақтида хабардор қилиб борилди.

Иқтисодий-ижтимоий ислоҳотларнинг бориши, маънавиятимизни юксалтириш ҳақидаги мақолалар, **«Шанба гурунги»** саҳифалари азиз муштарийларимизда қизиқиш уйғотганлиги вилоятларда бўлиб ўтган кўплаб учрашувларда қайд этилди. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ҳамда халқ таълимини ислоҳ қилиш билан боғлиқ муаммоли мақолалар изчил ёритиб келиняпти.

Юртбошимиз ташаббуси билан эълон қилинган «Инсон манфаатлари йили»нинг бориши, шу муносабат билан берилган турли мақола, суҳбатлар, ҳар пайшанба куни эътиборингизга ҳавола этиб келинган **«Оила даврасида»** саҳифалари муштарийлар эътиборини қозонди. Оила қўрғонини мустаҳкамлашнинг ҳамма жабҳалари оиладаги маънавий муҳит, оила ва ҳуқуқ масалалари, оила даромадларини режалаштириш ва уни сарфлаш, қизлар ва йигитларни оилага тайёрлаш ва бошқа кўпгина масалалар Сизларга манзур бўлганига шубҳа йўқ.

Ниҳоят, газетанинг бош йўналиши касаба уюшмалари ҳаёти мавзуси, касаба уюшмаларининг фаолларига назарий, услубий ёрдам берувчи ранг-баранг материаллар 1997 йилнинг ҳар бир сонидан жой олди. Шуни таъкидлаш жоизки, бу йил касаба уюшмалари мавзуси мантиқий ривожини топди, кенгайди ва ранг-баранг мавзуларни қамраб олди.

Маълумки, касаба уюшма фаолиятининг муваффақияти унинг асоси бўлган бошланғич ташкилотлар иши таъсирчанлигини тинимсиз ошириб бориш билан чамбарчас боғлиқ. Шуни ҳисобга олиб касаба уюшма бошланғич қўмиталари фаолияти бир неча йўналишда ва кенг ёритиб келинди. Бу соҳадаги бош рукнимиз **«Касабақўм: бугун у қандай бўлиши керак?»** айниқса оммавийлашиб кетди, дейиш мумкин. Шу рукнда касаба қўмиталаридан берилган чуқур таҳлилий материаллар фақат таҳлил этилган ташкилотлар эмас, балки бошқа вилоят ва тармоқ қўмиталарида муҳокама қилиниб, таҳририятга бу ҳақда хабарлар келиб турди. Албатта, ҳозирги босқичда бу мавзу барча касаба уюшма фаолларини тўлқинлантираётганидан дарак беради.

«Ижтимоий шерикчилик: таркиби ва муаммолар», «Ижтимоий ҳимоя-бош мезон», «Жамоа шартномалари қандай бажарилмоқда?» ва касаба уюшмалари фаолиятининг турли йўналишларига оид рукнлар ҳеч кимни бефарқ қолдирмаган бўлса керак...

Азиз муштарийлар!

Юқорида йил давомида таҳририят ижодий жамоаси диққат марказида турган айрим мавзулар, йўналишлар ҳақида тўхталдик, холос. Сиз, газетамизнинг доимий мухлислари учун ортиқча эзмаликнинг ҳожати ҳам йўқ. Фақат бир нарсани таъкидламоқчимиз: келгуси йили «Ишонч» янада серқирра, сермазмун, ранг-баранг бўлади, ҳар бир ўқувчи ва касаба уюшма фаолларининг ишончини оқлаш йўлида янги ижодий чўққиларни эгаллайди.

Утиш даврининг иқтисодий мураккабликлари, газетамизни мухлисларга етказиб бериш баҳоси ошиб кетганлиги, албатта, кўпчилик муштарийларда келгуси йил обунасини расмийлаштиришда муаммолар туғдирган бўлиши мумкин. Мабодо, ҳозиргача газетамизга обуна бўлишга улгурмаган бўлсангиз, шу йил тўлиқ бўлмасада, 11 ойга обуна бўлишга шошилинг! Ишончимиз комилки, бир йил биз билан бирга бўлган мухлисларимиз келгуси йили ва бир умр бирга ҳамкор бўлишга интилишларига шубҳа йўқ.

Сизлар билан янги - 1998 йилда дийдор кўришишга қатъий ишонч билан бутун ижодий жамоамиз хитоб қилади.

Янги йилда газетамизнинг ҳар бир ўқувчисига ва бутун халқимизга янги омадлар, бахт-саодат, янги, юксак марралар тилаймиз!

Янги йилда учрашгунча азиз муштарийлар!

ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

Италиянинг Болоня шаҳрида мамлакатдаги мусулмонларнинг 28-Ислом конгресси бўлиб ўтди. Унда Италиянинг турли вилоятларидан келган 25ОО нафар делегатдан ташқари бир неча мусулмон давлатларидан ҳам вакиллар иштирок этди.

Анжуманда мамлакатда истиқомат қилаётган мусулмонларнинг диний эркинлиги билан боғлиқ масалалар юзасидан фикрлар алмашилди. Маълумотларга қараганда, ҳозир Италия фуқароларининг бир миллион нафардан ошиғи ислом динига эътиқод қилади.

***

Ироқ ва Иордания ўртасидаги ўзаро муносабатларда маълум вақт давомида сақланиб турган инқирозли ҳолат бартараф этилди, деб баёнот берди Иордания Ҳошимийлар Подшолиги ташқи ишлар вазири Файз ат-Тарауна Саудия Арабистонига ташрифи чоғида.

Маълумки, бундай ҳолат Ироқдаги қамоқхонанинг маҳбуси бўлган тўрт нафар иорданиялик Бағдодда қатл этилганидан сўнг юзага келган эди.

Шунингдек, Файз ат-Тарауна Уммон ҳамда Бағдод расмий вакиллари айни пайтда Ироқ қамоқхоналарида сақланаётган иорданиялик маҳбусларнинг тақдири юзасидан ўзаро мулоқот олиб бораётганини маълум қилди.

***

Осиёдаги кўпгина мамлакатларда юз берган молиявий инқироз Хитойда кузатилиши эҳтимолдан йироқдир, дейилади Хитой халқ банки / мамлакатнинг марказий банки/ бошқарувчиси Дай Сянлуннинг халқ вакиллари умумхитой кенгашига тақдим этган ҳисоботида.

Ҳисоботда ёзилишича, Хитойда молиявий тармоқ барқарор ривожланиб бормоқда. Ҳукумат мамлакатда молиявий назоратни кучайтириш, қонунчиликни мустаҳкамлаш ва молия-валюта тизимидаги турли таваккалчиликларга йўл қўймаслик каби масалаларга алоҳида эътибор қаратаётир. Шунингдек, Дай Сянлуннинг тасдиқлашича, йил якунида мамлакатнинг умумий валюта заҳираси миқдори кўрсаткичи 14О миллиард АҚШ долларидан зиёдроқни ташкил этади.

***

31 декабр куни ньюйоркликлар нафақат янги йилни, балки ўз она шаҳарларининг 1ОО йиллигини ҳам байрам қилади.

Маълумки, бундан роппа-роса юз йил муқаддам, яъни 1897 йил 31 декабр куни бешта йирик туманни ўз ичига олган Нью-Йоркка шаҳар мақоми берилган эди. Унгача эса Нью-Йорк мустақил ҳудудий бирлик саналган.

/ЎзА/

ЯНГИ ЙИЛ АРАФАСИДА– ЯНГИ БИНОГА

Наманғандаги меҳрибонлик уйида тарбияланувчилар янги йил арафасида янги бинога кўчиб ўтишди. Маҳаллий ҳокимият олдингидан анча катта бинони уларнинг ихтиёрига берди.

Давлат муассасаларигина эмас, хусусий корхоналар, фирмалар, вилоятдаги ҳунар-техника мактаблари ҳам болаларга янги бинога кўчиш ва жойлашишда ёрдам беришди. Меҳрибонлик уйи директори Дилором Мадмусаеванинг сўзларига қараганда, ота- оналари қаровидан маҳрум бўлган болаларни 30 дан ортиқ ҳомийлар ўз ихтиёрига олган. Улар бинони таъмирлашда, зарур анжомлар билан жиҳозлашда, мебел сотиб олишда фаол иштирок этишди.

Назира Хўжаева,
ЎзА мухбири.

«ИШОНЧ» мақолалари изидан

Газетада чоп э[ти]лган «Раис вакил эмиш» (25 ноябрь) номли танқидий [м]ақолада Меҳнатобод тумани АСМ ходимлари касаба уюшма қўмитаси иш фаолиятидаги камчиликлар кўр[са]тиб ўтилган бўлиб, қўмита раиси О.Пайзиевнинг па[х]та йиғим-терими мавсумини баҳона қилиб, касаба уюш[ма] ишларини ўз ҳолига ташлаб қўйганлиги қаттиқ танқи[д] остига олинган эди.

Ушбу мақола ви[л]оят АСМ ходимлари касаба уюшма қўмитасининг навб[ат]даги Раёсат йиғилишида кенг муҳокама этилиб, Меҳна[то]бод тумани АСМ ходимлари касаба уюшма қўмитаси [ра]иси О.Пайзиевга нисбатан қаттиқ ҳайфсан берилди, [м]ақолада кўрсатиб ўтилган камчиликларни бартараф [эт]иш юзасидан аниқ чора-тадбирлар белгилаш ва амалг[а] ошириш топширилди.

Ушбу камчилик[ла]р бартараф этилмаса О.Пайзиевнинг бундан буён ўз вази[ф]асида ишлаш ишламаслиги масаласи 1998 йил феврал ой[и] Раёсат йиғилишида кўриб чиқилади. Ушбу танқидий мақ[ол]а 1997 йилнинг 3 декабрида Меҳнатобод тумани АСМ [хо]димлари касаба уюшма қўмитасининг кенгайтирилган Раё[са]т йиғилишида ҳам муҳокама этилиб, Раёсат йиғилиши қарори билан бошланғич касаба уюшма қўмиталарига камчиликлар юзасидан тезкор чора-тадбирлар белгилаш ва амалга ошириш топширилди.

Вилоят АСМ ходимлари касаба уюшма қўмитаси Раёсат йиғилишидан сўнг мақолада келтирилган камчиликлар юзасидан тадбирлар белгилаб, вилоят қўмитаси бўлимлари томонидан Меҳнатобод тумани АСМ ходимлари касаба уюшма қўмитаси ва бошланғич касаба уюшма қўмиталарига амалий ёрдам кўрсатилди.

Ҳозирги кунда туман қўмитаси ва бошланғич касаба уюшма қўмиталари раислари камчиликларни бартараф этиш юзасидан иш олиб бормоқда.

***

Газетада чоп этилган «Раис нега мулзам бўлди» (18 ноябрь) деб номланган мақола Гулистон сут ҳиссадорлик жамияти жамоаси ва касаба уюшма қўмитаси йиғилишида ўрганиб чиқилиб, мақолада келтирилган камчиликлар тўғри деб топилди.

Касаба уюшма қўмитаси раиси Нелли Юн ишдаги камчиликлари, касаба уюшма фаолиятига совуққонлик билан қараганлиги учун огоҳлантирилди ва иш фаолиятини яхшилаш учун 1 ой муддат берилди.

Ушбу масала Гулистон шаҳар касаба уюшма қўмитаси Раёсат йиғилишида йирик бошланғич касаба уюшма ташкилотлари раислари иштирокида ўрганиб чиқилди. Гулистон сут ҳиссадорлик жамияти бошланғич касаба уюшма қўмитаси йиғилиши баённомаси маъқулланди.

Мақолада кўрсатилган камчиликлар бошқа ташкилотларда ҳам мавжудлиги қайд этилди ва мақола бўйича Гулистон шаҳар АСМ ходимлари касаба уюшма қўмитаси томонидан тадбирлар ишлаб чиқилди. Ушбу тадбир бўйича раёсат аъзолари ва йирик бошланғич касаба уюшма ташкилотлари раислари кам сонли ташкилотларга бириктирилди.

Бошланғич касаба уюшма ташкилотларига амалий ёрдам кўрсатиш бошлаб юборилган.

С.ТЮМЕБОЕВ,
Сирдарё вилояти АСМ ходимлари касаба уюшма қўмитаси раиси муовини.

Хрипкий

ИҚТИСОДИЙ ЎЗГАРИШЛАР ЙЎЛИДА

ТУБ ЎЗГАРИШЛАР ДЕБОЧАСИ

Қишлоқ хўжалигида ислоҳотларнинг амалга оширилиши Самарқанд вилоятида ҳам ўз самарасини бераётир. Бу Иштихон туманида яққол сезилмоқда. Муваффақиятлар омили, ечимини кутаётган масалалар ҳусусида туман ҳокими Собир Муродов мухбиримизга қуйидагиларни гапириб берди.

— Уч-тўрт йил илгари туманимиз жамоа хўжаликлари қийин аҳволга тушиб қолганди. Фақат давлат томонидан қўллаб-қувватланиши туфайли уйғониш бошланди. Ҳозирги пайтта келиб хўжаликлар иқтисодиётида барқарорлик пайдо бўлаяпти. Тумандаги жамоа хўжаликларининг 90 фоиздан зиёди 1997 йилни соф фойда олиш билан якунлаётганлиги фикримизнинг далилидир. Бунга белгиланган режаларни уддалаш, ҳосилдорликни ошириш туфайли эришилди. Иқтисодий ислоҳотларни тўла амалга ошириш учун туманимизда моддий-иқтисодий замин мавжуд дея оламиз.

Хўш, биз буларга қандай қилиб эришдик? Биринчидан, ҳукуматимизнинг қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни чуқурлаштиришга доир қарорларини тўлиқ бажаришга интилдик. Айтиш кераккки, вилоят ҳокимлиги ҳам бу масалаларга алоҳида аҳамият бериб, ижобий ишларни рағбатлантириб борди. Иккинчидан, биз айниқса, пахтачиликда нав танлаш, ерга ишлов бериш, технология масалаларига муносабатни ўзгартирдик. Хусусан, илмий хулосаларга таяниб, тажрибали деҳқонлар билан маслаҳатлашиб, 1997 йилда туманимизнинг асосий майдонларида ғўзанинг «Фарғона-3», «Қиргиз-3» ва «С-6532» навлари етиштирилди.

Яна бир нарсани алоҳида таъкидлаш жоиз. Белгиланган тадбирларнинг бажарилиши ҳам, эришилаётган муваффақиятлар ҳам ҳалол ва самарали меҳнат натижасидир. Маҳсулотни деҳқон меҳнати билан яратади. Демак, бу йилги асосий ақидаларимиздан бири меҳнатга муносабатни ўзгартириш бўлди. Яъни биз пахтачиликда ишни оила пудрати асосида ташкил этиб, мавжуд ерларнинг асосий қисмини шартномага мувофиқ тақсимлаб бердик. Бунда деҳқоннинг моддий манфаатдорлиги кафолатланиб, ўзига хос мулк соҳиблиги ҳисси шаклланади. Оилавий пудратчилар билан тузилган шартномада ишлаб чиқариш шартлари билан бир қаторда иқтисодий ҳисоб-китоб, яъни харажат, даромад, ер агротехникаси масалалари, манфаатдорлик кафолатлари (шартлар бажарилганда) жавобгарлик масаласи аниқ кўрсатилган. Муҳими, бу шартномалар расмиятчилик учун ёки бир томонлама тарзда тузилган эмас. Амалдаги икки томонлама манфаатдорлик чинакам меҳнатга рағбат уйғотди. Муваффақиятларга эришишимизда, Президентимиз таъкидлаганидек, ёш кадрлар шижоатини кекса деҳқонлар тажрибаси билан уйғунлаштиришимиз ҳам муҳим омил бўлди.

Халқимизда «Иш қуролинг соз бўлса, машаққатинг оз бўлур» деб бежиз айтилмаган. Тўғриси, деҳқонларимизнинг бугунги кунда янги ва қудратли техникаларга эҳтиёжи анча катта. Бу масалани ижобий ҳал этиш ҳукуматимизнинг, шахсан Президентимизнинг диққат марказида ва назоратида турибди. Раҳбарларимизнинг амалий қўллаб-қувватлаши туфайли кейинги йилларда 50 га яқин қатор орасида ишлайдиган трактор, 3 та «Магнум» тракторини сотиб олдик. Бу йил эса қатор орасида ишлайдиган тракторлардан яна 100 та олишни мўлжаллаяпмиз. Ҳайдов тракторлари паркини янгилаш бироз мушкул бўлиб турибди. Аммо ечим топиш ҳаракати тўхтагани йўқ. Ҳозирги пайтда туманимизда 274 та деҳқон-фермер хўжаликлари мавжуд бўлиб, 1195 гектар майдонда маҳсулот етиштиришмоқда. Хусусан, пахта, ғалла, сабзавот, полиз, картошкадан юқори ҳосил олинаяпти. Мулкчиликнинг янги шакллари кафолатланган манфаатдорлик деганидир. Тўғри маънодаги манфаатдорликнинг ишини эса табиий равишда ишлаб чиқариш ҳажми ошишига, маҳсулот сифати яхшиланишига, меҳнат унумдорлиги юксалишига, пировардида иқтисодий барқарорликка олиб келади.

Ерни асраш, алмашлаб экиш, манфаатдорлик деҳқончиликнинг асосий шартларидир. Афсуски, кейинги йилларда ерга муносабат айрим ҳолларда анча ёмонлашган экан. Туманимизда ер ости сувлари юзадаги тупроқнинг шўрланишига олиб келган. Алмашлаб экиш тизими издан чиққан. Ижро интизомига эътибор бермай қўйилган. Жуда пухта таҳлиллардан сўнг биз шундай хулосага келдик. Энг аввало, икки дарё оралиғида жойлашган туманимиз ерларининг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, агротехник талабларни бажариш орқали тупроқ таркибини меъёрий ҳолатга келтириш, алмашлаб экишни тўлиқ жорий қилиш ниҳоятда муҳим. Техникаларнинг етарли миқдорда бўлишига эришиш, деҳқоннинг манфаатдорлигини муттасил ошириш, шартнома интизомини йўлга қўйиш керак. Умуман ҳеч бир масала эътибордан қолмаслиги зарур. Менинг назаримда, ижтимоий ва иқтисодий соҳалар бир-бирига мутаносиб равишда тараққий этиб боради. Чунки иккаласи чамбарчас боғланган. Биридаги аҳвол иккинчисига албатта таъсир кўрсатади. Шунинг учун аҳолини ижтимоий ҳимоялаш Ўзбекистон тараққиётининг асосий тамойилларидан бири бўлиб белгиланган. Касаба уюшмалари билан ҳокимият ўртасидаги битим ижтимоий ҳимояга доир фармонлар ва ҳукумат қарорларини амалга ошириш бўйича ҳаракат дастуридир. Биз унинг асосий бандларини бажариб келаяпмиз. Касаба уюшмалари ва биз ҳамфикрмиз, десам янглишмайман. Лекин очиғи, эндигина уйғонаётган иқтисодиётимизнинг имкониятлари чегараланган. Бинобарин, ижтимоий соҳада ечимини кутаётган масалалар йўқ эмас. Биз ҳаммамиз ва ҳар биримиз жамики моддий неъматларни асрашни ва муттасил кўпайтиришни, инсонни ва унинг меҳнатини қадрлашни ўрганишимиз керак. Ана шундагина роҳатланиб меҳнат қиламиз. Унумли ишлашни ҳам, шунга яраша дам олишни ҳам билиш керак. Касаба уюшмалари бу борада яхши ишлар қилаяпти. Лекин ҳали кўзланган мақсадга етолмаяпмиз. Президентимиз бошлаган улуғ ўзгаришларга ҳисса қўшиш, бугунги серзаҳмат меҳнат билан яратилаётган эртанги нурафшон кунларни кўриш элдошлар қатори менинг ҳам ниятим. Ўзбекистоннинг оддий бир фуқароси сифатида Мустақиллик ғоялари тантанаси учун ҳар қанча хизмат қилишга шайман.

Суҳбатдош:
Р. ҚУРБОНОВ,
«Ишонч» мухбири.

Касабақўм: савобли ишлар

ҚОҒОЗДА ҚОЛИБ КЕТМАСИН

Мақсадга ўтмасдан олдин ҳаммамиз учун севимли бўлган «Ишонч» газетаси ҳақида тўхталмоқчиман. Газетанинг ҳар бир сонини қизиқиш билан ўқиб бораман. Айниқса, кейинги пайтларда газета саҳифаларида янги-янги рукнлар пайдо бўлаётганлиги, мавзуларнинг, қизиқарли материалларнинг кўпаётганлиги биз мухлисларни қувонтирмоқда. Ана шу рукнлар асосида касаба уюшма ташкилотларининг фаолияти, уларнинг эл учун қилаётган ишлари кенг кўламда ёритиб борилмоқда. Яқингинада юқорида зикр этилган рукн пайдо бўлди. Мен ҳам ушбу рукн остида газетада чиқиш қилишга жазм қилдим.

Деҳқончилик-саноати мажмуи ходимлари туман касаба уюшма қўмитаси раҳбари сифатида ташкилотимизнинг ҳаётда тутган ўрни, мавқеи юзасидан ўртоқлашмоқчиман. Қўмитамиз таркибига 45 та бошланғич касаба уюшма қўмитаси киради. Улар ўз атрофига қарийб 27000 нафар аъзони бирлаштирган. Биз ўз ишимизни қатъий режа асосида олиб бораяпмиз. Меҳнат шартномалари ва битимларнинг бажарилишини мунтазам назорат қилмоқдамиз. Пленум ва раёсат йиғилишларида муҳим вазифалар ва муаммолар муҳокама қилиб борилаётир.

1997 йилда туман ҳокимлиги билан ҳамкорликда кўпгина тадбирларни амалга оширдик. Меҳнат аҳлига санаторий ва профилакторийларга 114 та йўлланма бердик. 20 таси бепул берилди. Қолган йўлланмаларни ҳам арзонлаштирилган нархларда сотдик. Тумандаги Амир Темур номли, К.Ашуров номли, «Ўзбекистон»,«Яккабоғ» жамоа ва жамоа-ширкат хўжаликлари касаба уюшма қўмиталари бу борада айниқса ғамхўрликни кучайтирганлар. Шунингдек, ёз мавсумида туман меҳнат аҳлининг 1500 нафардан зиёд ўғил-қизлари болаларни соғломлаштириш оромгоҳларида ҳордиқ чиқардилар.

Кам даромадли оилалар ва ногиронларга қўмитамиз ҳисобидан 50 минг сўмдан кўпроқ моддий ёрдам кўрсатилди.

«Камолот» ёшлар жамғармаси, «Маҳалла» хайрия жамғармаси туман бўлимлари билан ҳамкорликда эл манфаати йўлида бир қатор хайрли ишлар қилинди. Мен яна бир фикрни таъкидлаб ўтмоқчиман. Юқори касаба уюшма органлари тадбирларида иштирок этамиз. Кенгаш ва тармоқ касаба уюшма қўмиталарида ўтказилаётган пленум ва раёсат йиғилишларида бошланғич касаба уюшма ташкилотлари фаолиятини такомиллаштириш, уларнинг мавқеини кўтариш хусусида кўп гап-сўз бўлади. Аммо таклиф ва мулоҳаза, қимматли маслаҳатлар кўпинча қоғозда қолиб кетаяпти. Бизнингча амалий ишлар ҳақида кўпроқ қайғурмоғимиз лозим. Чунки, бошланғич касаба уюшма ташкилотлари фаолиятини кучайтирмасдан туриб юқори касаба уюшма ташкилотларининг мавқеи, ҳаётда тутган ўрни ҳақида гапиришга ҳожат қолмайди. Биз кўпроқ халққа хизмат даражаси билан хизматимизни ўлчамоғимиз керак. Ташкилотлар янги йилда ўз фаолиятларини тубдан ўзгартишлари, касаба уюшмалари эл учун халқ учун савобли ишлар қилмоқлари керак. Қилинган савобли ишлар уларнинг иш кўрсаткичларини белгилайди дейиш мумкин.

Тўғри, ишлаяпмиз. Аввало қилаётган ишларимиздан ўзимиз қониқиш ҳосил қилишимиз керак.

Шовру НОРҚОБИЛОВ,
Қашқадарё вилояти деҳқончилик-саноати мажмуи ходимлари Яккабоғ тумани касаба уюшмаси қўмитаси раиси.

ЮРТИМИЗ ГАВҲАРИ

Мамлакатимизда табиати, иқлими ва халқининг ўзига хослиги билан ажралиб турадиган воҳалар кўп. Зарафшон воҳаси ана шундай воҳалардан саналади. Воҳадаги Қизилтепа туман тарихини юртимизнинг гавҳари ҳисобланган Самарқанд, Бухоро ва Хива шаҳарлари тарихига қиёслаш мумкин.

Қизилтепа тумани ҳам бир пайтлари Марказий Осиёда маданий тараққиёт маркази сифатида ўз ўрнига эга бўлган ҳудудлардан эканлигини тарихнинг ўзи ҳам тасдиқлаб турибди. Айтиш лозимки, бугунги кунда ҳам туман ўзининг бой тарихи билан бирга, ўзининг машҳур боғбонлари-ю, деҳқонлари билан ном қозонган. Хусусан, улар етиштираётган Тошробот анжиру майизлари, Хусбиддин ўриклари, Ванғози анорлари ва Зармитан қатиғи донғи бугунги кунда нафақат мамлакатимизда, балки қўшни республикаларда ҳам яхши таниш. Энг муҳими эса туманнинг қоқ марказидан йирик автомобил магистрал ва темир йўллари ҳамда Зарафшон дарёларининг кесиб ўтганлиги ҳам туман иқтисодиётининг ривожланишида муҳим ўрин тутмоқда.

Йил туман деҳқонлари учун баракали йил бўлди. Қарийб 800 гектар майдондан 16150 тонна ўрнига 16330 тонна сара дон тайёрланди. Пилла, пахта тайёрлаш шартномалари ҳам ортиғи билан уддаланди. Тумандаги мавжуд ўнта саноат корхонасида маҳсулот ишлаб чиқариш ортди.

Даромад ҳам шунга яраша бўлди. «Зарбдор» жамоа хўжалигида юз рақамли, «Ўртачўл» жамоа хўжалигида эса эллик рақамли телефон станциялари ишга туширилди. «Тавоис»,«Бухоро» ва «Ўртачўл» жамоа хўжаликларига сув ва газ қувурлари ўтказилди. Врачлик пунктлари ва янги мактаблар фойдаланишга топширилди. Қишлоқ аҳолиси учун қарийб 544 гектар майдон уй-жой қуриш, 2,5 гектар эса умумий овқатланиш ва савдо маиший шаҳобчалари учун ажратилди. Шунингдек, халқ банкининг 6 та шаҳобчаси, ЎзДЭУавто дўконлари, «Гардиён» жамоа хўжалигида 400 ўринли мактаб ва дам олиш маскани фойдаланишга топширилди. 235 гектарга яқин боғ-роғ хусусийлаштирилди. Мавжуд барча хўжаликлар мулкчиликнинг турли шаклларида фаолият кўрсата бошлади. Хусусан, тумандаги юздан ортиқ кичик хусусий корхона ва деҳқон фермер хўжаликлари аҳолига намунали хизмат кўрсатмоқда.

«Зармитан» жамоа хўжалигида Германия технологияси билан жиҳозланган кунига беш тонна сутни қайта ишлаш қувватига эга бўлган корхона фаолият кўрсата бошлади.

Ҳа, Қизилтепа тумани замонлар силсиласига қарамай ўз тарихи, маданияти ва меросини кўз қорачиғидек асраб келаётир.

Ҳамид СУЛАЙМОНОВ,
«Ишонч» мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН БОЗОРИДАГИ ЭНГ ЯХШИ НОНВОЙХОНА

Газетамизда корхоналар, ташкилотлар ва фирмалар, фуқароларга қарата кичик нонвойхоналарни сотиб олиш таклиф этилган эълон анчадан бери босилаяпти. Бу бежиз эмас. Кичик нонвойхоналар ишлаб чиқараётган «ПГС» фирмаси маҳсулотининг довруғи бутун республика бўйлаб ёйилмоқда.

Инсоннинг кундалик истеъмоли учун энг зарур саналмиш нонни ёпиб эл дастурхонига етказиб беришдек муҳим ишга улкан нон заводлари, комбинатлари масъул эдилар. Йирик корхонада тайёрланган нон маҳсулотлари шаҳарнинг турли районларидаги дўконларга махсус машиналарда тарқатиларди. Уни ўз вақтида аҳоли эҳтиёжи учун етказишга махсус автокорхона хизмат қиларди. Автокорхонанинг раҳбарлари, механиги, электриги, чилангари, таъминотчиси, қоровули ва хуллас бутун бошли жамоаси бўларди. Машиналарга ёқилғи, мойлаш материаллари, эҳтиёт қисмлар талаб этиларди. Булар ҳаммаси катта маблағлар ҳисобига ишлаши ҳеч кимга сир эмас эди. Бунинг устига узоқ жойларга элтиб берилган ноннинг сифати тузиларди. Яроқсиз деб топилгани заводга қайтарилиши корхонага молиявий зарар эди, албатта. Қандай қилса аҳоли сифатли, янги ёпилган нон билан тўла таъминланади?

Ҳар бир даҳада маҳаллада, ҳатто магазинда кичик нонвойхоналар ташкил этса бўлмасмикан? Бу саволларга Ўзбекистон мустақилликка эришгандан кейин корхоналар давлат тасарруфидан чиқарилиб, ҳиссадорлик жамиятларига, кичик, ўрта ва хусусий корхоналарга айланганидан сўнг жавоб топилди.

Ўзбекистон Президенти ва ҳукуматининг кичик, ўрта ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш тўғрисидаги фармон ва қарорлари асосида нон саноати соҳасида ҳам қатор тадбирлар белгиланиб амалга оширила бошланди. Нон ёпадиган фирмалар, кичик корхоналар, жамоалар ташкил топа бошлади. Бу ўз навбатида нон пишириш печлари-кичик нонвойхоналар яратиш масаласини ўртага ташлади. Биз ана шу эзгу мақсад йўлида электр қуввати ёрдамида нон пишириш печларини яратишга бел боғладик. Менинг касбим қурувчи - муҳандислик. Чкалов номидаги Тошкент самолётсозлик бирлашмасида мастер, қурилиш созлаш цехи бошлиғи бўлиб ишлаганман. Нонвойхона яратиш билан самолёт ясаш ўртасида ҳеч қандай ўхшашлик бўлмасада, лекин ижодий изланиш, ҳамкасблар билан якдилликда бор салоҳиятни ишга солиш юксак самара берди. Ўринбосарларим Олег ...обушкин ва Александр Крылов билан ҳамкорликда нон п...ширадиган печларни ясадик. Мутахассисларнинг кўригида... ўтказдик. «Полянте» номи билан аталадиган кеча-кундуз уз...ксиз ишлашга қодир кичик нонвойхоналарнинг тўрт хили ...миттисидан тортиб то каттасигача дунёга келди.

Ўртача нонвойхона соатига 8 квт электр энергиясини сарфлаб, 80 буханка нонни пишира о...ди. Қиздириш даври 3-5 дақиқа, вазни 90 кг. Жаҳонга маш...р немис фирмасининг нонвойхоналари соатига 100 квт, Т...ркияники 68, Россия ва Украинаники 80-85 квт электр қу...атини сарфлайдилар. Ўзбекистонда яратилган 3 ярусли я...а бир шунга ўхшаш нонвойхоналар ҳам энергияни кў... сарфлайди. Уларни қизиш вақтлари 25-60 минутни ташк... этади. Вазнлари ҳам оғир - 350-500 кг. Бирор жойга олиб б...иб ўрнатиш ҳам катта куч талаб қилади. «Полянте» нонв...хонасини ўрнатишга махсус бино ишлатишга малакали ...онвой бўлиши шарт эмас. Уни юқори синф ёки ҳунар-техника мактабининг ўқувчиси бемалол ишлата олади.

Корхонамиз Ўзбекистон Дон ма...улотлари Давлат Акционерлик корпорацияси мутахасси...лари билан Ўзбекистон бозорига четдан келтирилган 25 нонвойхонанинг қиёсий жадвалини тузди. Жадвалда ...арнинг турли кўрсаткичларига - энергия сарфлашига, ме...ллдан ясалган ҳажмига, кучланиши, қизиш вақти, иссиқ...лик манбаи ва нархига баҳо берилди. Қиёслашда бизнинг н...нвойхоналаримиз энг яхши деб топилди. Сирасини ай...анда Президентимиз Ислом Каримов таъкидлаганидек к...м унумли серҳаражат дастгоҳ ва ускуналарни четдан жуда ...имматга йўлкира учун катта маблағ сарф этиб, олиб келг...дан кўра ўзимиздаги самарадор ва арзон ускуналардан ф...йдаланиш иқтисодий жиҳатдан катта наф келтиради.

Корхонамиз ишлаб чиқараётган ...ичик нонвойхоналарнинг ишлаётганлар берган баҳолар ...лан келгуси суҳбатларимизда таништирамиз. Бизнинг м...нзил газета эълонида маълум қилинган.

...рлянте СВЕШНИКОВ,
Тошке...тдаги «ПГС» хусусий тижорат ишлаб чи...ариш корхонасининг директори.

«пгс» корхонаси ишлаб чиқараётган кичик нонвойхоналар

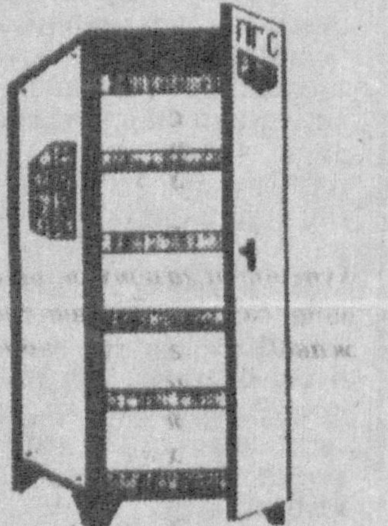

соатига 80та нон

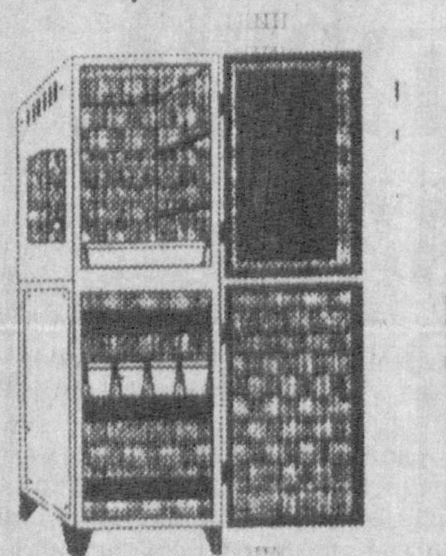

соатига 32та нон

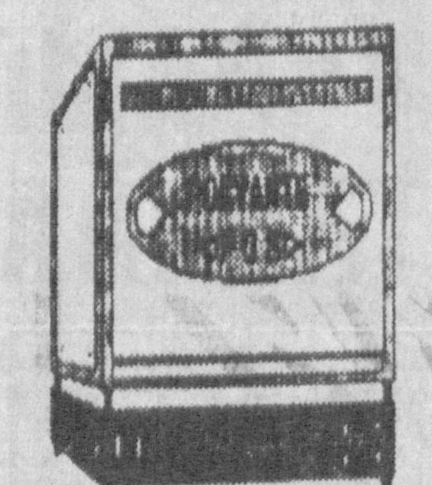

соатига 8та нон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1997 йил 30 декабрдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*)

1 Австралия доллари	52,70
1 Австрия шиллинги	6,43
1 Англия фунт стерлинги	134,50
10 Бельгия франки	21,95
1 Голландия гульдени	40,20
10 Греция драхмаси	2,87
1 Дания кронаси	11,88
1 БАА дирхами	21,83
1 АҚШ доллари	80,17
1 Миср фунти	23,61
1 Ирландия фунти	115,93
1 Исландия кронаси	1,12
10 Испания песети	5,35
100 Италия лираси	4,61
1 Канада доллари	55,84
10 Хитой юани	9,68
1 Қувайт динори	263,93
100 Ливан фунти	5,27
1 Малайзия ринггити	20,64
1 Германия маркаси	45,26
1 Норвегия кронаси	11,01
1 Польша злотийси	22,94
10 Португалия эскудоси	4,42
1 Сингапур доллари	48,12
1000 Туркия лираси	0,39
1 Финляндия маркаси	14,95
1 Франция франки	13,53
1 Швеция кронаси	10,34
1 Швейцария франки	56,02
1 ЭКЮ	89,39
10 Жанубий Корея вони	0,55
10 Япония иенаси	6,16
1000 Россия рубли	13,46
1000 Украина гривнаси	42,28
1000 Беларусь рубли	2,61
1 Эстония кронаси	5,66
1 Латвия лати	135,65
1 Литва лити	20,04
1 Қозоғистон тенгеси	1,06
1 Қирғизистон соми	4,61

*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

Давлат Мулки қўмитаси: залворли қадамлар

«ИСЛОҲОТЛАР ИЖТИМОИЙ ЙЎНАЛТИРИЛГАН»

-дейди биз билан суҳбатда Ўзбекистон Давлат Мулки қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари А.АБДУҚОДИРОВ

- Абдулла Мамасоатович, республикамизда иқтисодий ислоҳотлар амалга оширилаётганига, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёнлари бошланганига оз эмас — кўп эмас, 5-6 йил бўлди. Хусусийлаштиришнинг Ўзбекистонга хос бўлган жиҳатлари, унинг бугунги натижалари билан «Ишонч» ўқувчиларини таништирсангиз...

- Жаҳон тажрибаси кўрсатишича, бозор муносабатларига ўтиш барча мамлакатларда ўзига хос услуб ва йўналишларда амалга оширилган. Ўзбекистон ҳам ўз халқининг ҳаёт тарзи, менталитетидан келиб чиқиб, янгича иқтисодий муносабатларга ўтиш, кўптармоқли мулкчилик шаклларини барпо этишнинг ўзига хос йўлини танлади.

Биринчи навбатда биз хорижий экспертларнинг қаттиқ тавсия этишига қарамай, ваучер (чипталик) усулидаги хусусийлаштириш ғоясидан воз кечдик. Россия, Қозоғистон, Чехия республикаларининг купонлар ва ваучерлар воситаси билан мулкни давлат тасарруфидан чиқариб, пировард натижада бойни бой, ўртаҳол қатламдаги кишиларни янада камбағал қилган хусусийлаштириш тажрибаси бизнинг республикага тўғри келмаслигини ўз вақтида англаб етдик.

Аҳамият берган бўлсангиз, Ўзбекистонда дастлабки хусусийлаштириш аҳолига томорқаларни тарқатиш, уй-жойларини ўзларига арзон нархларда сотишдан бошланди. Кейинги босқичда кичик иншоотлар, коммунал-маиший ва савдо ташкилотлари давлат тасарруфидан чиқарилди. Бу жараёнларга изчил аралаша бошлаган одамларимизда эса секин-аста мулкка янгича муносабат, тадбиркорлик кўникмалари шаклланганини таъкидлаш лозим.

Эътиборга лойиқ жиҳати шундаки, хусусийлаштиришнинг мана шу илк босқичларидаёқ моддий ўзгаришлар билан биргаликда маънавий соҳада ҳам маълум натижаларга эришилди. Чунончи, юқоридаги мамлакатларда рўй берганидан фарқли ўлароқ, бизда аҳолимиз хусусийлаштириш жараёнларида «тенг тақсимланган» ваучерлари билан эмас, балки ўз ташаббуси, сармояси ва тадбиркорлик малакаси билан фаол қатнашди. Қизиғи шундаки, хусусийлаштиришдан тушган маблағлар яна иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришга, навбатдаги корхона- ташкилотларни давлат тасарруфидан чиқариш, уларни молиявий қўллаб-қувватлашга сарф этилди. Янгидан ташкил этилган тадбиркорлик тизимлари молиялаштирилди. Оқибатда бюджетимиз корхоналарга ажратиладиган ортиқча дотациялар юкидан халос бўлиб, эркин инвестиция заҳираларини ислоҳотларнинг самарадор йўналишларига сарфлаш имкони туғилди. Бунинг натижасида ишлаб чиқаришдаги кескин пасайиш, корхоналарнинг оммавий банкротликка учраш ҳоллари кескин тус олгани йўқ.

Хусусийлаштириш жараёнларининг натижаларига кўра, 1992-1997 йиллар оралиғида Ўзбекистон иқтисодиётида кескин тузилмавий ўзгаришлар юз берди: автомобилсозлик, маиший электротехника соҳалари янгидан тараққий этди, қурилиш технологияси, кимё саноати сингари анъанавий соҳаларда сифат ўзгаришлари юз берди. Ҳозир мамлакатимизда фаолият юритаётган корхоналарнинг қарийб 86,5 фоизи нодавлат мулки шаклига тўғри келади. Ялпи ички маҳсулотнинг деярли 70 фоизи ҳамда қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг 98,4 фоизи айнан шу секторда ишлаб чиқарилаётир.

1997 йил республикамизнинг бозор муносабатларига ўтиш, давлат мулкини тасарруф этиш ва уни бошқаришда янги босқич бошланди. Тахминий ҳисобда 900 дан ортиқ корхонанинг мулкчилик шакли ўзгартирилди. Улардан қарийб 250 таси очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятларига айлантирилди. Ишлаб чиқаришда демонополизациялаш (якка ҳокимликдан чиқариш), ички тармоқлараро рақобатни чуқурлаштириш, тармоқларни бошқаришнинг республика миқёсидаги ваколатларини босқичма-босқич бартараф этиб, уни маҳаллий ҳокимият идоралари ваколатига топшириш ишлари йилимизнинг асосий хусусиятларидан бўлди.

- Абдулла Мамасоатович, хусусийлаштириш жараёнларида ижтимоий жабҳа, аҳолининг ижтимоий-иқтисодий муҳофазаси масалалари қай даражада эътиборга олинаётир?

- Ислоҳотларнинг дастлабки даврида мамлакатимиз Президенти бозор муносабатларига ўтишнинг беш тамойилини белгилаб, бунда аҳолини ижтимоий ҳимоялаш масаласига ҳам алоҳида урғу берган эдилар. Дарҳақиқат ҳам шундай бўлаяпти. Хусусийлаштиришнинг жаҳон тажрибалари чуқур таҳлил этилгач, Ўзбекистон ҳукумати оммавий хусусийлаштиришнинг ўзига хос моделини танлади. Фуқароларга қўшимча даромад манбаи яратиш, бу жараёнларга аҳолининг кўпроқ қатламини жалб этишда хусусийлаштириш инвестицион фондлари - ХИФ ларнинг ўрни салмоқли бўлаяпти. Самарали бошқарувни таъминлаш ҳамда ҳиссадорлик ҳуқуқини ҳимоялаш мақсадида фондларга ўз маблағларини бошқариш, ишлатиш учун йўл қўйилмади. Бундан ташқари ХИФ томонидан аукционда сотиб олинган ҳар бир акцияга қўшимча тарзда давлатимиз тақдим этган 500 сўмлик имтиёзли кредит кафолатланди. Бу кредит акция шаклида берилади, яъни фуқаро 100 сўм тўлаб, ўрнига 1 та эмас, 6 та 100 сўмлик акция олиш ҳуқуқига эга бўлади. Шунингдек, аҳолининг қимматбаҳо қоғозлар бозорига изчил кириб боришини кўзда тутиб, ХИФлар акцияларидан келадиган фойдасидан солиқ тўлашдан икки йилга озод этилди.

Мамлакат миқёсида мисли кўрилмаган ўзгаришлар юз бераётган экан, бу йўналишда ижтимоий масалаларга катта эътибор берилаяпти. Ҳиссадорлик жамиятлари акцияларини тарқатишда турли имтиёзларни қўллаётганликлари, хусусан, ногирон ходимлар, нафақахўрлар, корхонада узоқ йиллик иш стажига эга бўлганлар учун шундай имтиёзлар яратилган.

Бундан ташқари, акциялардан келадиган фойда - дивидендларнинг солиққа тортилмаслиги ҳам аҳолининг ижтимоий-иқтисодий ҳимояланишига омилдир. Мулкдорлар синфини шакллантираётган, тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган фуқароларни ҳуқуқий ва молиявий қўллаб-қувватлаш мақсадида Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси, Бизнес-фонд, «Мадад» суғурта компанияси, бир қанча махсус тижорат банклари, «Бизнес-инкубатор» ва турли хил консалтинг, лизинг компаниялари вужудга келтирилди. Бу инфратузилмаларнинг барчаси мамлакат иқтисодиётини кенг омма иштироки билан юксакка кўтаришга хизмат қилади.

- Ўзбекистон Давлат Мулки қўмитасининг 1998 йилга мўлжалланган иш-режалари қандай?

- Хусусийлаштиришнинг бугунги босқичида 5 мингга яқин ҳиссадорлик жамиятлари, 3,5 мингдан ортиқ қўшма корхоналар, минглаб масъулияти чекланган жамият ва бошқа мулкчилик шаклидаги хўжаликлар ташкил этилди. Келгусида эса йирик-йирик корхона ва инфратузилмаларнинг хусусийлаштирилиши, бунда хорижий инвестициялардан унумли фойдаланиш кўзда тутилган. Хусусан, Олмалиқ кон-металлургия комбинати, Чирчиқдаги «Ўзбекистон ўтга чидамли ва қийин эрийдиган металлар» комбинати, Маҳаллий телеком сингари корхоналарни хусусийлаштириш учун жаҳондаги машҳур «JP Морган», «Мерилл Линч», «Ротшилд Банк», «Кредит Свисс Фьёрст Бостон», «BC Warburg» номли нуфузли банк муассасалари жалб этилади. Шунингдек, қўмитамиз ҳиссадорлик жамиятларининг давлат улушига тегишли бўлган акциялари билан жиддий шуғулланиб, самарали бизнес режаларига эга бўлган, мамлакатнинг экспорт-импорт имкониятларини рўёбга чиқара оладиган тадбиркорлар ана шу маблағлар билан қўллаб-қувватлантирилади.

- Бундан чиқди, ушбу жиддий лойиҳаларга қўл уриш учун тадбиркорларимиздан янада кўпроқ билим-малака, ҳаётий тажриба талаб қилинар экан-да...

- Албатта шундай.

Суҳбатдош: Нодир АЛИМОВ

Халқаро шарҳ

ОЁҚ ОСТИДАГИ ФАЛОКАТ

Яқинда Канаданинг пойтахти Оттава шаҳрида пиёдаларга қарши ишлатиладиган миналардан фойдаланишга барҳам бериш, яъни уларни босқичма-босқич йўқ қилиш муаммоларига бағишланган халқаро конференция бўлиб ўтди. Ушбу анжуманда 100 дан ортиқ давлат вакилларининг иштирок этганининг ўзи ҳам мазкур муаммонинг қай даражада долзарб эканидан далолатдир.

Иккинчи жаҳон уруши жангу жадаллари кечган жойлардан тасодифан мина ёки авиация бомбаси топилгани ҳақида оммавий ахборот воситалари орқали кўп маротаба хабардор бўлганмиз. Бу мудҳиш қуролнинг касофати билан бегуноҳ одамларнинг кутилмаганда ногирон бўлиб қолгани ёки ҳаётдан бевақт кўз юмгани ҳолларини эшитиб кишининг эти жимирлаб кетади. Ҳа, ер остига кўмилган ажал уруғлари ҳам инсоният бошидан ўтган қирғинбарот урушнинг аянчли оқибатларидан биридир.

Бироқ, урушдан кейинги йиллар давомида ҳам дунёнинг кўплаб нуқталарида ҳокимият талашиш, фуқаролар уруши, диний, этник ва бошқа турли сабаблар остида тўқнашувлар содир бўлиб турди. Бундай шароитда эса қурол ишлаб чиқарувчи корчалонларнинг иши юришгандан-юришди. Айниқса, пиёдаларга қарши ишлатиладиган миналар уруш тугаганига кўп йиллар ўтиб кетган бўлса-да, тупроқ остида ўз қурбонини кутиб ётарди.

Биргина мисол, БМТ маълумотларига қараганда, ҳозир дунёдаги 60 дан ортиқ давлат, хусусан, уруш ҳаракатлари бўлиб ўтган ҳудудларда 110 миллиондан ортиқ мина ерга кўмилган. Йилига қарийб 30 мингдан ортиқ киши ана шу ажал уруғининг қурбонига айланмоқда. Уларнинг аксарияти аёллар ва болалардир.

Пиёдаларга қарши ишлатиладиган миналарни йўқ қилиш масаласи бугун пайдо бўлиб қолгани йўқ, албатта. Белгия давлати 1995 йил дунёда биринчилардан бўлиб мина ишлаб чиқариш ва уни сотишни тўхтатишни эълон қилди. Шундан буён, кўплаб мамлакатлар бу ташаббусга қўшилажагини маълум қилди. Бироқ, баъзи бир мамлакатлар, хусусан, сарҳадларининг аксарият қисми қуруқликдан иборат бўлган давлатлар бу қуролдан батамом воз кечишга тайёр эмаслигини билдиришаётир.

Шу йилнинг июл ойида Канада ва Туркманистон ҳукуматлари ташаббуси билан Ашхобод шаҳрида ҳам миналардан фойдаланишни кенг миқёсда тақиқлаб қўйиш бўйича ҳудудий конференция бўлиб ўтган эди. Ушбу анжуманга Европа ҳамжамияти ва Осиё давлатлари вакиллари таклиф этилди.

Унда сўзга чиққан Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик ташкилоти (ЕХҲТ) Парламент Ассамблеяси раисининг ўринбосари, Канада ҳукумати делегациясининг раҳбари Хон Инглишнинг маълум қилишича, дунёдаги 100 миллиондан ортиқ мина кўмилган майдонларнинг асосий қисми Афғонистон ҳудудига тўғри келар экан. Улар оқибатида ҳар йили 25 минг нафар киши ногирон бўлиб қолмоқда. Бу гапда жон бор, албатта. Зеро, бу жафокаш замин — Афғонистонда қарийб 20 йилдан буён биродаркушлик уруши давом этаётир. Табиийки, бу муддат ичида қанча мина ерга кўмилмаганини ҳеч ким аниқ айтиб бера олмайди. Уларнинг катта қисми ҳамон ўз қурбонларини тупроқ остида кутмоқда.

Маълумки, собиқ қизил иттифоқ тарқаб, унинг ўрнида ташкил топган барча давлатларга ҳам мустақиллик йўлидан барқарор ривожланиш насиб этмаётир. Бунга мисол тариқасида Тожикистон ва Кавказортидаги баъзи республикаларни айтишнинг ўзи кифоя. Бу ўлкаларда ҳам «ажал уруғи» кўмилган майдонлар кам эмас.

Мутахассисларнинг фикрича, Африка қитъасидаги биргина Ангола давлати ҳудудида кўмилган миналарни зарарсизлантириш учун бир неча ўн йил керак бўлар экан. Ҳолбуки Африка қитъсидаги бошқа бирқанча давлатлар ҳудудларида узоқ йиллар уруш ҳаракатлари давом этди. Яқин Шарқ, Камбожа ва Югославиядаги қирғинбарот урушларни ҳам бунга қўшадиган бўлсак, оқибатнинг мудҳиш кўламини тасаввур қилиш қийин эмас.

Оттава шаҳрига йиғилган давлатлар вакиллари бу борада бир қанча давра суҳбатлари ўтказдилар. Иштирокчилар хавфли ҳудудларни миналардан зарарсизлантириш бўйича ҳамкорликда иш олиб бориш, миналарни ишлаб чиқариш ва улардан фойдаланишни тўхтатиш каби масалаларни муҳокама этдилар. Шунингдек, анжуманда миналардан фойдаланиш, омборхоналарда сақлаш, ишлаб чиқариш ва бошқа давлатларга сотишни тақиқлаш ҳақида халқаро конвенция қабул қилиш масаласи ҳам кўриб чиқилди.

Хулоса қилиб айтганда, урушдан кейин ҳам кутилмаганда ўлимга олиб келадиган миналар портлаши ҳолларини имкон қадар камайтириш борасида ижобий қадам ташланди. Бу эса урушга нисбатан дунё жамоатчилигининг нафрати яна бир бор тантана қилганидан далолатдир.

Саидмурод РАҲИМОВ.

Қонун ва ижро

СИЛЖИШЛАР БОР, АММО...

Мамлакатимиз ҳаётига бозор иқтисодиёти муносабатлари тобора чуқурроқ сингиб бораётган ҳозирги шароитда кичик ва хусусий тадбиркорликнинг кенг қулоч ёйишига алоҳида эътибор берилмоқда. Зеро, бу соҳага жамият тараққиётини жадаллаштирувчи асосий омиллардан бири сифатида қаралмоқда. Шунинг учун ҳам тадбиркорлар фаолиятини ҳар томонлама рағбатлантирувчи ишланган ҳуқуқий асослар вужудга келтирилди. Республика парламенти қабул қилган қонунлар, Президентимиз Фармонлари ва ҳукумат қарорлари шу йўлдаги муҳим қадамлардир.

«Кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш тўғрисида»ги қонун, шубҳасиз, фуқароларимизнинг тадбиркорлик фаолиятини ҳимояловчи бош ҳуқуқий кафолатдир. Унинг ҳаётга тадбиқ этилиши шу йўналишдаги ишлар кенг ривож топишига йўл очиб берганлиги аниқ. Жумладан, бунга Самарқанд вилоятида тадбиркорлик ва кичик бизнес соҳасидаги ижобий силжишлар бундан далолат бериб турибди.

Хусусан, қонуннинг 9-моддаси талабларига амал қилиб, вилоят ҳокими фармойишига биноан кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш бўйича ташкил этилган мувофиқлаштирувчи кенгаш бу муҳим йўналишда давлат сиёсатини амалга ошириш, бозор инфраструктурасини барпо этиш борасида сезиларли ишларни амалга оширяпти. Кенгаш томонидан ишлаб чиқилган дастурлар кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш бўйича режали ва изчил иш олиб бориш имконини беради. Чунончи, агар 1996 йили умуман вилоят бўйича 3400 кичик ва хусусий тадбиркор корхоналарини ташкил этиш кўзда тутилган бўлса, Қонуннинг 4-моддаси талабларига мувофиқ 3423 хўжалик субъекти рўйхатга олинди. Бугунги кунда нодавлат сектори вилоят иқтисодиётининг 80фоизини ташкил этади. Жумладан, унинг 20 фоизи саноат ва қурилишга, 15 фоизи қишлоқ хўжалигига, 46 фоизи савдо ва хизмат кўрсатиш, 19 фоизи бошқа тармоқларга тўғри келади.

Бу ердаги кичик ва хусусий корхоналарда илғор технологияларни жорий этиш мақсадларида учта бизнес-инкубатор, учта хусусийлаштириш инвестиция жамғармаси ташкил этилди. Халқаро бизнес мактаби иш бошлади. Бизнес-клуб барпо этилди. Улар ёш тадбиркорларни тайёрлашга хизмат қилмоқда.

«Корхона-маҳалла» иқтисодий минтақаларини барпо этиш борасидаги ишлар эътиборга сазовордир. Йирик корхоналарнинг оталиқ ёрдами билан яқин атрофдаги маҳаллаларда кичик, хусусий, оилавий корхоналар, цехлар ва устахоналар очилмоқда. Самарқанд ва Каттақўрғон шаҳарларида 9 та иқтисодий минтақа бўлиб, улар аҳолини иш билан таъминлашга муайян ҳисса қўшаяпти. Мана шу иқтисодий минтақалардаги 17 та кичик корхонада қўшимча равишда 584 ишчи ўрни ташкил этилиб, фақат жорий йилнинг биринчи чорагида 1 млн. сўмлик ҳажмдаги ишлар бажарилди.

Ташқи иқтисодий фаолиятда ҳам кичик корхоналарга давлат ёрдами кўрсатишга алоҳида эътибор берилади. Бу ёрдам уларни кўргазмалар ва ярмаркаларга жалб қилиш орқали амалга оширилади. Ўтган йили вилоятда кичик ва хусусий корхоналар иштирокида 4[illegible] ярмарка ўтказиш режалаштирилган эди. Амалда 213 ярмарка ўтказилиб, 1 миллиард сўмдан ортиқ маҳсулот сотилди.

Шунга қарамасдан Ўзбекистон Республикасининг «Кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш тўғрисида»ги қонунини бажариш борасида Самарқанд вилоятида қатор камчиликлар ҳам мавжудлиги аниқланди. Ўзбекистон Олий Мажлиси иқтисодий ислоҳотлар ва тадбиркорликни ривожлантириш қўмита[illegible]ида мазкур вилоятда «Кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга рағбатлантириш тўғрисида»ги Қонунининг бажарилишини муҳокама қилар экан, эътиборни ана шу камчиликлар таҳлилига қаратди.

Жумладан, туманлар ва шаҳарларнинг ҳокимликлари кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш дастурини ишлаб чиқиб, уларнинг бажарилиши юзасидан назоратни амалга оширишга етарли эътибор бермаяпти. Тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи кичик корхоналар тармоғини ривожлантиришда халқаро молия ташкилотлари, хорижий банклар ва фирмаларнинг катта-катта имкониятларидан фойдаланилмаётир. Қонуннинг 6-моддасида кўзда тутилган талаб етарли даражада бажарилмаётир. Унда эса кичик хусусий тадбиркорлик масалаларига тегишли меъёрий ҳужжатлар маҳаллий ахборот воситаларида чоп этилиши таъминланиши керак. Вилоят адлия бошқармаси бундай меъёрий ҳужжатларни экспертизадан ўтказиш тўғрисидаги йўриқномага эга бўлмаганлиги учун ҳам бу муҳим ишни ўз ҳолига ташлаб қўйган. Натижада кўпдан-кўп ҳужжатларнинг мазмуни тадбиркорларга етиб бормаётир.

Вилоят ҳокимлигининг айрим ходимлари Қонуннинг талабларини етарли билмаганликлари учун нотўғри қарорлар қабул қилмоқдалар. Чунончи, жорий йилнинг февралида вилоят ҳокимлигига Иштихон туманидаги «Гулистон» деҳқон хўжалигида ишловчи фуқаро А.Аҳмедов хўжаликда пахта хом ашёси учун пул тўланмаётганлиги масаласида мурожаат қилган. «Фуқароларнинг мурожаатномалари тўғрисида»ги Қонуннинг 7-моддаси талаб қилганидек, шикоят аризасини вилоят хўжалик судига юбориш ўрнига ҳокимлик ходими бу масалани кўриб чиқишни ўз ихтиёрига қолдириб, амалда ҳал қилмаган. Иштихон туман санитария-эпидемиология станциясининг бош шифокори Х.Мирзаев фуқароларнинг тадбиркорликка тааллуқли 99 мурожаатномасидан 13 тасини жавобсиз қолдирган. Шу туманда рўйхатга олинган 176 кичик корхонадан 54 таси ишлаб-чиқариш фаолияти билан шуғулланмаётир, 6 корхона эса ёпилиб қолган.

Давлат ҳокимиятининг маҳаллий идоралари кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни тартибга солиш ҳамда рағбатлантириш масалалари билан етарли шуғуланмаётирлар. Бу жараёнларга иқтисодий таъсир кўрсатишнинг қонуний имкониятларидан фойдаланилмаётир. Чунончи, Ургут тумани ҳокимлиги кейинги икки йил ичида кичик ва хусусий тадбиркорлик субъектлари учун солиқлар ва тўловлар бўйича имтиёзлар белгилаш масаласини бир марта ҳам кўриб чиқмади. Бу эса уларнинг ривожини муайян даражада сустлаштирмоқда.

1996 йил эришилган ютуқларга қарамасдан корхоналарнинг хусусийлаштиришдан тушган маблағлардан қарз бериш йўли билан кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш ғоят суст бормоқда. Бу йил вилоятда 96,7 миллион сўм қарз ажратиш режалаштирилгани ҳолда дастлабки олти ойда фақат 35 миллион сўм ажратилган.

Кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришда банклар ва тадбиркорликни қўллаб-қувватловчи махсус жамғармалар етарли ўрин тутмаётирлар. Йирик ва қизиқарли инвестиция лойиҳалари мавжуд бўлишига қарамасдан, «Бизнес фонд» Жомбой, Каттақўрғон, Тойлоқ, Челак туманларининг тадбиркорларига кредит ажратмаган. Катта табиий, хомашё ва меҳнат ресурсларига эга бўлган Оқдарё, Самарқанд, Нарпай туманлари ва Оқтош шаҳри 1995-97 йиллари кичик корхоналар ташкил этишга бор-йўғи иккитадан кредит олди. 1996 йили Ургут туманидаги кичик тадбиркорликнинг 20 субъекти «Тадбиркор» банкига жами 6,6 млн. сўмлик кредит ажратишни сўраб мурожаат қилган. Улардан 12 тасининг илтимоси қондирилган. Қолган талабномалар кредит ажратиш талабларига жавоб бермаган.

Кичик ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг фаолияти учун шарт-шароитлар яратишга эътиборнинг етарли эмаслиги улар фаолиятининг тўхтаб қолишига олиб келмоқда. Бугунги кунда вилоятдаги 102 та кичик корхонанинг иши тўхтаб қолган. Агар 1996 йили вилоятда хорижий инвестицияли 70 корхона рўйхатга олинган бўлса, бугун улардан 20таси фаолияти тўхтаган. 70-80 фоиз ҳолларда зарур моддий ресурсларнинг йўқлиги, кредит олишдаги, ускуналар билан таъминлашдаги қийинчиликлар бунга сабаб бўлаяпти.

Кадрларнинг тайёргарлик даражаси пастлиги, улар бозор талаби ва таклифни билмаслиги ҳам салбий таъсир кўрсатмоқда. Масалан, Тойлоқ тумани тадбиркорларининг 56,8 фоизи корхоналар рўйхатга олингунича ривожланиш режаларига эга бўлмаганлар, ўзлари бошлаётган ишни мукаммал тасаввур этмаганлар. Суҳбатлашилган тадбиркорларнинг ярмидан кўпроғи кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш ва рағбатлантиришга доир қонунчилик асосларидан хабарсиз.

Самарқанд шаҳрида сўров ўтказилганда тадбиркорлар кичик корхоналар фаолиятига асоссиз аралашувлар, моддий ва меҳнат ресурсларидан фойдаланишда теппа-тенг шарт-шароитларни таъминламаслик ҳолатлари мавжудлигига эътиборни қаратишди. Жавобларнинг 62,5 ва 55 фоизида шу нуқсонлар кўрсатилди. Сўров ўтказилган тадбиркорларнинг 35 фоизи солиқлар ва тўловлар бўйича бирор бир имтиёз ёки енгилликлар йўқлигини кўрсатди.

Қўмита аъзолари юқоридаги камчиликларни таъкидлаш билан бирга, уларни бартараф этишга қаратилган қимматли таклифлар киритдилар. Кичик ва хусусий тадбиркорликни вилоятда талаб даражасига кўтариш борасида амалга оширилиши керак бўлган чора-тадбирлар белгилашга қарор қабул қилинди.

С.ЛЕОНИДОВ

Ҳуқуқий маслаҳатхона

МЕҲНАТ МУНОСАБАТЛАРИ: ИШ БЕРУВЧИНИНГ МАСЪУЛИЯТИ

Газетамизнинг ўтган ҳафтадаги ҳуқуқий саҳифасида меҳнат шартномаси бўйича иш берувчи масъулияти ҳақида ҳикоя қилгандик. Бугун шу мавзунинг янги жиҳатлари ҳақида суҳбатни давом эттирамиз.

Меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ равишда ходимнинг ўлими меҳнат жароҳатлари ҳодисалари касбий касаллик ёки саломатликка бошқа тарзда зиён етказилган ҳолларда бир йўла тўланадиган нафақа ҳамда боқувчисини йўқотганлик учун пенсия тўловидан ташқари иш берувчи зиммасига марҳумнинг қарамоғида бўлган ёки унинг ўлими кунигача ундан моддий ёрдам олиб туриш ҳуқуқига эга бўлган меҳнатга лаёқатсиз шахслар ҳамда 16 ёшга етмаган болалар, шунингдек, марҳум вафотидан кейин туғилган унинг фарзандига 3 ёшгача бўлган ёш болаларни парвариш қилиш билан банд бўлган ва ишламаётган эр ёки хотин ёхуд оиланинг бошқа аъзосига етказилган зарарни қоплаш вазифаси юклатилади. Бу зарар миқдори вафот этган ходимнинг ўртача иш ҳақидан шахсан ўзи ҳамда унинг қарамоғидаги меҳнатга лаёқатли бўлган шахсларнинг улушини чегириб ташлаган ҳолда белгиланади.

Бунда бир боқувчига етказилган зарарни қоплаш миқдори қонунда белгиланган энг кам иш ҳақининг 50 фоизидан кам бўлмаслиги керак.

Иш берувчига қоплаш юклатилган маънавий зарар сирасига иш берувчининг меҳнат шартномасида кўзда тутилмаган хатти-ҳаракати оқибатида ходим мулкига етказилган зарар киради. Бу зиённи қоплаш қонун томонидан натура шаклида амалга оширилиши юклатилади. Зарарни натура шаклида қоплашнинг иложи бўлмаган ёки ходим рози бўлган ҳолларда мулкнинг қиймати мазкур жойда амал қилувчи нархларда тўла ҳажмда қопланади.

Бундан ташқари, иш берувчига меҳнат соҳасида камситиш билан боғлиқ маънавий зарарни қоплаш юклатилади. Меҳнат соҳасида камситилиш нималарда ифодаланиши Меҳнат Кодексининг 6-моддасига таянган ҳолда юқорида баён этиб ўтилди. Ўзини меҳнат соҳасида камситилган деб ҳисоблаган шахс фақат ўзига етказилган моддий зарарнигина эмас, балки маънавий зарарни ҳам қоплашни талаб қилиб судга ариза билан мурожаат этиши мумкин. Бунда маънавий зарар миқдорини суд белгилайди.

Иш берувчининг жавобгарликлари даражаси қонунда белгиланган чоралар билан чегараланмайди. Меҳнат Кодексининг 11-моддасига кўра, жамоа шартномасида иш берувчининг иш ҳақини тўлаш муддатларини бузганлиги учун масъулияти кўзда тутилиши мумкин. Меҳнат шартномаси яна бошқа қоидаларни ҳам ўз ичига олади.

Ўзбекистон Республикасининг маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексга мувофиқ мансабдор шахсга меҳнат ва меҳнат муҳофазаси тўғрисидаги қонунларнинг бузилиши; корхона , ташкилот ва муассасага давлат бандлик хизмати жўнатган фуқароларни ишга қабул қилишни асоссиз рад этиш; қонунда кўзда тутилганидан ташқари бирор бир кўринишда меҳнатга мажбур этиш билан боғлиқ ҳуқуқбузарлик учун маъмурий жазо берилади.

Биринчи ҳолдаги қонун бузилиши учун мансабдор шахсга иккитадан бештагача энг кам иш ҳақи миқдорида жарима солинади. Иккинчи ҳолатда жарима миқдори бештадан еттитагача энг кам иш ҳақи даражасини ташкил этади. Учинчи ҳолатда жарима биттадан учтагача энг кам иш ҳақи миқдорида бўлади.

Ўзбекистон Республикасининг Жиноят Кодексига биноан фуқароларнинг жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахсий ва жамиятдаги нуфузига кўра уларнинг ҳуқуқлари бевосита ёки билвосита поймол этилганлиги ёки чеклanганлиги ҳамда бевосита ёки билвосита устунликлар берганлик учун иш берувчига жавобгарлик юклатилади.

Жазо йигирма беш энг кам маош миқдорида жарима солиш ёки уч йилгача муайян ҳуқуқлардан маҳрум этиш ёки икки йилгача мажбурий меҳнат ёхуд уч йилгача озодликдан маҳрум этиш тариқасида амалга оширилади. (Жиноят Кодексининг 141-моддаси)

Жиноят Кодексининг 148-моддаси билан ходим билан меҳнат шартномасини қонунсиз равишда тўхтатганлик ёки суднинг ишга тиклаш тўғрисидаги қарорини бажармаганлик учун иш берувчига нисбатан (агар у бундай хатти-ҳаракати учун илгари маъмурий жазо олган бўлса) жавобгарлик юкланади. Жазо энг кам иш ҳақининг 25 баробари миқдорида жарима солиш ёки уч йилгача муайян ҳуқуқлардан маҳрум этиш ёхуд уч йилгача мажбурий меҳнат тариқасида амалга оширилади.

Ҳомиладорлиги ёки бола парвариши билан машғуллиги сабабларига кўра аёл кишини ноқонуний равишда ишга қабул қилмаслик ёки у билан меҳнат шартномасини тўхтатганлик учун иш берувчи 25 энг кам иш ҳақи миқдорида жарима солиш ёки уч йилгача мажбурий хизмат билан бирга, шу муддатга муайян ҳуқуқлардан маҳрум этиш билан жазоланади.

О.СЕМКО,
Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашининг меҳнат ҳуқуқи нозири

ТАҲРИРИЯТДАН: ***Ҳурматли газетхон, юқорида сиз иш берувчининг жавобгарлиги хусусидаги шарҳни ўқидингиз. Газетамизнинг яқин сонларидан бирида ходимнинг иш берувчига етказилган зарар учун жавобгарлигига доир мақолани эълон қиламиз.***

Биздан сўрасангиз...

Саволларга ҳуқуқшунос Ш. Келдиёрова жавоб бера[illegible]

— Мен 65 ёшдаман. Турмуш ўртоғим Воҳидов уруш ногирони эди. 1996 йилда вафот этди. Ўз[illegible] жамоа хўжалигида ишлаб пенсияга чиққанман. Вафот эт[illegible] турмуш ўртоғим учун пенсиямга қўшимча бериладими?

Ойшахон ВОҲИДОВА, Сирдарё [illegible]лояти.

— Амалдаги «Фуқароларнинг давлат пенсия [illegible]миноти тўғрисидаги» қонунига асосан вафот этган уруш [illegible]ронларининг ота-оналари ва хотинларининг пенсиясига э[illegible]ам иш ҳақининг 30 фоизи миқдорида қўшимча берила[illegible] Сизга ариза билан туман ижтимоий таъминот бўлимига [illegible]рожаат этишни маслаҳат берамиз.

— Мен ҳозир 48 ёшдаман. 6 та фарзандим бор. 3[illegible]илдан буён боғчада тарбиячи бўлиб ишлаб келяпман. Мен [illegible]сияга чиқишим мумкинми?

Гулшан АЗИМОВА, Фарғона ви[illegible]яти.

— «Фуқароларнинг пенсия таъминоти тўғрисида»ги [illegible]нунга асосан, ўқитувчиларга ва бошқа маориф ходи[illegible]ига махсус иш стажи камида 25 йил бўлган тақдирда [illegible]лик пенсияси тайинлаш учун талаб қилинадиган ёшдан [illegible]йил аввал, эркакларга 55 ёшдан, аёлларга 50 ёшдан им[illegible]зли пенсия тайинланади. 48 ёшда бўлсангиз, шунга кўра [illegible]зга пенсия тайинлашга асос йўқ.

— Мен 20 ёшдаман. Фарзандим ҳозир [illegible] ойлик. Турмуш ўртоғим билан ажрашиб, онамникида яшая[illegible]ди. Ўзим ҳеч қаерда ишламайман. Фарзандимга нафақа т[illegible]н. лашни сўраб маҳалла раисига ариза билан мурожаат э[illegible]. «Сизга райсобесдан нафақа тўланади» дейишди. [illegible]м, қаердан нафақа тўланади ва қандай ҳужжатлар [illegible] бўлади?

Ўғилой ҲАСАНОВА, Наманган вило[illegible]

— Амалдаги қонунчиликка асосан, бола 2 ёшга тўлгу[illegible] қараб турилшлик нафақаси онага иш (ўқиш) жойи[illegible] тайинланади ва тўланади. Агар она ишламаса (ўқимаса), я[illegible] турган жойидаги ижтимоий таъминот бўлимидан наф[illegible] тайинланиб, тўланади. Сизга болангиз 2 ёшга тўлгунча қа[illegible] турилшлик нафақаси яшаб турган туманингиздаги ижтимо[illegible] таъминот бўлими томонидан тайинланади. Нафақа тайинл[illegible] учун қуйидаги ҳужжатлар билан ижтимоий таъминот бўлим[illegible]га мурожаат этишингизни маслаҳат берамиз:

1. Паспорт;
2. Боланинг туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномаси (нусхаси);
3. Никоҳ тўғрисидаги гувоҳнома (нусхаси);
4. Яшаб турган жойингиздан сизнинг ҳеч қаерда ишламаслигингиз ва фарзандингиз сизнинг қарамоғингиздалиги тўғрисида маълумотнома.

Бундан ташқари, сизга болангиз 16 ёшга тўлгунча тўланадиган ҳар ойлик нафақа маҳалла қўмитаси томонидан тайинланиши керак.

— Мен 1928 йилда туғилганман. Уруш даврида жамоа хўжалигида хизмат қилдим. 1946 йилда фидокорона меҳнатим учун давлат мени медаль билан тақдирлад[illegible]. Хизматларим эвазига қандай имтиёзлар белгиланган?

Аҳмаджон МИРЗАБЕКОВ, Қарши шаҳри.

— Ҳурматли Аҳмаджон ота! Амалдаги пенси[illegible] қонунчилигига асосан иш стажингизни ҳисоблашда уру[illegible] давридаги стажингиз икки баробар ҳисобланади ва пенсиян[illegible]изга энг кам ойлик иш ҳақининг 30 фоизи миқдорида қў[illegible]имча қўшиб берилади. Шу билан бир қаторда қуйидаги [illegible]мтиёзлардан фойдаланиш ҳуқуқига эгасиз: маиший хизматл[illegible]дан (электроэнергия, газ, сув) фойдаланганлик учун тўланадиган ҳақнинг 30 фоизини чегириб тўлаш;

Врачнинг рецептига асосан дори-дармонлар[illegible]и 50 фоиз арзон нархда сотиб олиш;

Шаҳар транспортларида (таксидан ташқари) [illegible]епул юриш ҳамда телефон ўрнатишда, дала ҳовлилари сотиб [illegible]олишда ҳам имтиёзларга эгасиз.

— Ёшим 49 да. 3 та болам бор. 27 йиллик [illegible] стажига эгаман. Турмуш ўртоғим вафот этган. Ҳозирги пайтда соғлигим ёмонлиги сабабли ишламайман. 2 мар[illegible]а операция бўлдим. Пенсияга чиқишим мумкинми?

Зайнаб АЛЛАБЕРГАНОВА, Ну[illegible]с шаҳри.

— Амалдаги пенсия қонунига асосан, аёл[illegible]р 55 ёшга тўлганларида ва камида 20 йил иш стажига э[illegible] бўлганида қарилик пенсиясига чиқиш ҳуқуқига эга бўлади[illegible]р. Ҳозирги пайтда саломатлигингиз ёмонлиги туфайли [illegible]ламаётган бўлсангиз, сизга яшаб турган жойингиздаги [illegible]ифохонага мурожаат этиб, медицина 86-формасини тўлд[illegible]иб, ТМЭ комиссиясига мурожаат этишингизни тавсия э[illegible]миз. Агар улар ногиронлик гуруҳи белгиласа, сиз ногирон[illegible]лк пенсиясига чиқишингиз мумкин.

— Мен маҳаллада хотин-қизлар кенгаши раиси[illegible]н. Пенсия қонунчилигида аёлларга кўзда тутилган имтиёзла[illegible] тўғрисида тушунча берсангиз.

Оминахон САИДОВА, Андиж[illegible] шаҳри.

— «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти т[illegible]рисида»ги қонунида аёлларга қуйидаги имтиёзлар белгилан[illegible]н:

5 ва ундан ортиқ болани тарбиялаб ўстирган [illegible]лларга 15 йил иш стажи билан 50 ёшдан пенсия тайинлан[illegible]ди.

Бола 3 ёшга тўлгунча қараб турган давр 6 йил[illegible] доирасида иш стажига қўшиб ҳисобланади.

Болаларининг сонидан қатъий назар ногиро[illegible] фарзанд ўстирган аёлларга 50 ёшдан пенсия тайинланади.

Агар эрлари чўпон, аёллари яйловларда эр[illegible]и билан яшаган даври 10 йил атрофида бўлса, бу давр ҳам[illegible]иш стажи ҳисобланади.

Бундан ташқари, болалари 2 ёшга тўлгунча б[illegible]ладиган қараб турилшлик нафақаси аёлларга ишлаш-ишла[illegible]лигидан қатъий назар тўланади.

Ҳуқуқий саҳифа

Фарзанднинг пок, ҳалол, комил инсон бўлиб етишиши уни дунёга келтирганлар зиммасида эканлиги ҳаммамизга маълум. Асосий қонунимизда ҳам ота-оналар ўз фарзандларини вояга етганларига қадар боқиш ва тарбиялашга мажбурдирлар, деб айтилгани бежиз эмас.

Бола жамиятда яшашнинг биринчи тажрибасини оила мисолида кўради. фарзандлари тақдирига бефарқ қараётганликлари, оилада носоғлом муҳитнинг вужудга келиши ёшлар томонидан ҳуқуқбузарлик, жиноятлар содир этилишига, уларнинг умумий-мажбурий таълим ҳақидаги қонунни бажаришдан асоссиз равишда бош тортишига олиб келмоқда. Шу асосда туманимиз ички ишлар бўлимининг вояга етмаганлар иши билан шуғулланувчи инспекцияси ҳисобида кўзғатилиб, кўриб чиқиш учун туман ҳокимлиги қошидаги вояга етмаганлар иши билан шуғулланувчи комиссияга юборилди. Шу билан биргаликда ўзларига топширилган вазифаларни виждонан бажармасдан, ёшларга таълим беришдаги бурчларига эътиборсиз қараб келган синф раҳбарларига нисбатан интизомий жавобгарликка доир иш қўзғатилди ва тегишли чора кўриш учун мактаб педагогик кенгашлари ихтиёрига юборилди.

1998 йил -Оила йили

ҲАММАСИ ТАРБИЯГА БОҒЛИҚ

Болалар тарбиясига айниқса ота-она намунаси ва атроф-муҳит ўз таъсирини ўтказади. Болаларнинг характери, уларнинг иқтидори ва бошқа одамийлик фазилатларига оилада асос солинади. Шунинг учун ҳам бола тарбиясида ота-она олдида катта масъулият туради. Мухбиримизнинг Хоразм вилояти Шовот туман прокурори Рустам Каримов билан уюштирган суҳбати ана шу мавзуга бағишланган.

- Ҳозирги кунда туманингизда вояга етмаган ўсмирлар билан шуғулланиш борасида қандай ишлар олиб борилмоқда?

- Айрим ота-оналар ўз ҳар хил турдаги ҳуқуқбузарлик ҳолатларини содир қилганлиги учун 65 нафар ўсмир ҳисобда турибди. Ота-оналар масъулиятсизлиги, жамоатчиликнинг бефарқлиги оқибатида, жумладан, «Меҳнатобод» жамоа хўжалигининг 15-бригадасида яшовчи ўсмир Ғайрат Қаландаров ҳамкишлоғи Жонибек Собировнинг бир бош қорамолини ўғирлагани учун, Маҳтумқули номли жамоа хўжалигида яшовчи Нормурод Худойберганов мотоцикл ўғирлагани учун жиноий жавобгарликка тортилиб, судландилар.

Шу воқеалар муносабати билан туман прокуратураси томонидан маъмурий иш

- Кейинги пайтда ёш оилаларнинг барбод бўлаётгани тўғрисидаги гаплар тез-тез қулоққа чалинмоқда. Бунинг асосий сабаблари нимада деб ўйлайсиз?

- Айтганингиздек, кейинги пайтда ҳар хил сабабларга кўра никоҳни бекор қилиш тўғрисида судга мурожаат қилаётган фуқаролар сони кўпаймоқда. 1996 йилда туман судига никоҳни бекор қилиш тўғрисида 57 та ариза келиб тушган бўлса, шундан 42 та даъво аризаси қаноатлантирилиб, эр-хотин ўртасидаги никоҳ бекор қилинган. Лекин, ушбу оилалар ўртасидаги никоҳни сақлаб қолиш борасида шу оилалар яшаб турган маҳалла қўмитаси, фуқаролар йиғинлари тегишли чоралар кўрмаганлар. Натижада уларнинг фарзандлари ё отасиз, ё онасиз бўлиб қолдилар. Баъзан бундай оилаларда аччиқларини фарзандлардан олиш ҳоллари ҳам рўй бераётганлиги афсуслантиради кишини.

Чунончи, 1997 йил 17 март куни Ширин посёлкаси Бобур кўчаси 10 уйда яшовчи Машарипов Янгибой кайф устида фарзандлари Назокат, Сабоҳат, Санжарбекларни уйга бегона одамларни киритганлари учун савалаган. Натижада Назокат ва Санжарбек шифохонага ётқизилди. Сабоҳат олган жароҳатлари натижасида вафот этган. Машарипов Янгибой қамоққа олинди ва жиноий жавобгарликка тортилди.

Ёшлар тарбиясига етарли эътибор қилинмаётганлиги айнан ота-оналар бемеҳрлиги, бағритошлиги, ҳатто ўсмирларнинг ўз жонига қасд қилишгача олиб келгани ҳаммамизни хушёр бўлишга, фарзанд тарбиясига ота-она, мактаб ва жамоатчилик масъулиятини кучайтиришга даъват этади. 28 май куни эса «Меҳнатобод» жамоа хўжалигининг 1-бригадасида яшаган Қурбонов Амирбой ҳам жонига худди шундай қасд қилган. Камдан-кам бўлса-да бундай кўнгилсиз ҳодисаларнинг юз бериши нафақат ота-она, маҳалла қўмиталари, фуқаролар йиғинлари, меҳнат жамоаларининг ҳам ҳар бир оиладаги маънавий, аҳлоқий, маиший муҳит учун жавобгарлигини ошириш зарурлигини кўрсатиб турибди.

Юртбошимиз ташаббуси билан 1998 йил оила йили деб эълон қилиниши бежиз эмас. Оила жамиятнинг асоси, унинг мустаҳкамлиги, маънавий бутунлиги мамлакатимиз тараққиётининг асосидир. Шунинг учун ҳам биз буюк келажагимиз бунёдкорлари бўлган ёш авлодни тарбиялаш, йигит ва қизларимизнинг комил инсон бўлиб етишишлари учун зарур шарт-шароитлар яратиш, ҳар бир оиланинг эътиборда бўлишига эришиш йўллари ҳар бир меҳнат жамоаси, ҳар бир тарбия маскани, кенг жамоатчилик кучларини бирлаштириш учун барча имкониятларни ишга соламиз. Туманимизнинг барча соғлом кучлари шу йўналишда ғайрат-шижоатларини аямайдилар. Оила йили учун махсус ишлаб чиқилган тадбирларимиз бу ишни изчил ва таъсирчан амалга оширишни таъминлайди.

Суҳбатдош: Маҳбуба ҲАЙИТОВА

ҚИНҒИР ИШНИНГ ҚИЙИҒИ...

Гиёҳвандлик билан шуғулланувчиларнинг илдиза болта уриш, уларнинг кирдикорларини фош [illegible]ш ҳар бир фуқаро[illegible]са, милиция ходим[illegible]нинг долзарб вазифа[illegible]дир. Бу борада Ўзбе[illegible]истон Республикаси Ич[illegible]ишлар вазирлиги дав[illegible] автомобиль назорати [illegible]млари ҳам катта-кат[illegible]ларни амалга ошир[illegible]лар. Ўтган давр мо[illegible]да фақат улар томо[illegible] жами 340 килограм[illegible] гиёҳ турли хилдаги [illegible]лик моддаларини [illegible]иб кетишга инти[illegible]ктида ушлаб қолинди ва тегишли органларга юборилди.

Яқинда Тошкент вилояти давлат автомобиль назорати ходимлари ҳам тунги тадбир ўтказиш вақтида Бўка-Алимкент йўлининг Б.Дўстбеков номли жамоа хўжалиги ҳудудида «Ваз 21-09» русумли автомашинани тўхтатиб, текшириб кўришганда автомашина юкхонасидан олма солинган қоп орасига жойланиб, яшириб олиб кетилаётган 7 килограмм 719 грамм қорадори ҳамда 866 грамм , жами 8 килограму 585 грамм гиёҳванд модда борлигини аниқлашди. Мазкур ҳолат юзасидан жиноий иш қўзғатилиб, ҳозирги пайтда тергов ишлари олиб борилмоқда.

***

Мамлакатимиз сарҳадларида божхона манзиллари ишини такомиллаштириш, товар-моддий бойликларининг ноқонуний йўл билан четта олиб кетилиши каби ҳолатларнинг олдини олиш ҳам бугунги куннинг долзарб масалаларидан биридир.

Самарқанд вилоятининг Ургут тумани қўшни Тожикистон республикасининг Панжикент шаҳри билан чегарадош бўлиб, шу ҳудудан ҳар куни кўплаб енгил ва юк автомобиллари ҳаракат қилади. Бу ердаги Жартепа постида замонавий божхона марказы қуриб битказилиб, автобус ҳамда енгил ва юк автомашиналарини махсус назоратдан ўтказиш жойлари ташкил этилди. Шунингдек, Самарқанд вилояти ҳокимияти қарори бўйича айланма йўллар билан ўтиш мумкин бўлган постларнинг божхона ходимлари учун чопқир отлар ажратилди. Божхона ходимлари вилоят миллий хавфсизлик хизмати ходимлари билан ҳамкорликда яқинда мамлакатимиз учун қимматбаҳо хом ашё ҳисобланган 12 тонна рангли металлни четга олиб чиқиб кетишга уринган шахсларни қўлга туширди.

ҲУҚУҚИЙ ТАФАККУР ТАЯНЧИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1997 йил 25 июндаги «Ҳуқуқий тарбияни яхшилаш, аҳолининг ҳуқуқий маданияти даражасини юксалтириш, ҳуқуқшунос кадрларни тайёрлаш тизимини такомиллаштириш, жамоатчилик фикрини ўрганиш ишини яхшилаш ҳақида»ги Фармони асосида Республикамиз вилоятларида қандай ишлар амалга оширилмоқда. Мухбиримиз Хоразм вилоят адлия бошқармаси бошлиғи О.Дўстжоновга шу савол билан мурожаат қилди.

- Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 22 июлдаги «Ҳуқуқий маърифат тарғиботи Марказини ташкил қилиш ва ҳуқуқий адабиётларни аҳолига етказиб беришни йўлга қўйиш тўғрисида»ги Қарорига мувофиқ Хоразм вилоят адлия бошқармаси ҳузурида мазкур марказнинг минтақавий бўлими, шунингдек, вилоят ҳокимининг 1997 йил 7 августдаги қарори билан туман ва шаҳар ҳокимликлари қошида жамоатчилик асосида ишловчи бўлимлар ташкил қилинди.

Туман (шаҳар) ҳокимликлари қошидаги жамоатчилик асосидаги ҳуқуқий маърифат тарғибот марказининг ҳудудий бўлимлари ишига раҳбарлик қилиш эса туман (шаҳар) ҳокимлари томонидан амалга оширилмоқда. Ҳуқуқий маърифат тарғиботи марказининг бўлим ҳамда бўлинмалари томонидан корхона ва ташкилотларда, аҳоли ўртасида Ўзбекистон республикаси Қонунларини, ҳукумат қарорларини тушунтириш ишлари давом этмоқда.

Вилоятдаги давлат ва жамоат ташкилотлари билан биргаликда хотин-қизларнинг ҳамда ёш авлоднинг ҳуқуқий билимларини мустаҳкамлашга кўмаклашиш, уларнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш мақсадида «Аёл ва ҳуқуқ» мавзусида семинар, ўрта мактабларнинг юқори синф ўқувчилари ўртасида эса «Сиз қонунни биласизми?» кўрик танловларини ўтказиш тадбирлари режалаштирилди. Ҳуқуқий таълимни ташкил этиш, аҳоли ўртасида ҳуқуқий билимларни тарғиб қилиш ишларини фаоллаштириш шу кунги долзарб вазифамиз ҳисобланади.

Х. МАҲБУБОВА суҳбатлашди.

МАРКАЗИЙ ОСИЁ ЯНГИЛИКЛАРИ

Туркия Бош вазири Масъуд Йилмаз амалий визит билан Туркманистонга келган. У республика Президенти С.Ниёзов билан учрашган. Туркиянинг туркман нефтига кўз тикканлиги жаҳон жамоатчилигига аён. Шу боисдан ҳам иккала раҳбар асосан шу масала хусусида музокаралар олиб боришган. Бундан ташқари учрашувда маданият, маорифга оид масалалар ҳам муҳокама қилинган.

***

Душанба куни Ашгабатга Эрон Президенти Муҳаммад Ҳотамий ташриф буюрган. Эронлик меҳмон Туркманистон Президенти С.Ниёзов билан учрашув чоғида асосан иқтисодиётга оид масалалар, хусусан узунлиги 200 км. бўлган Туркманистон-Эрон газ қувурларини ишга тушириш маросимида қатнашади. Иккала давлат учун ҳам қимматли бўлган бу иншоотнинг қурилишига лойиҳа бўйича 195 миллион америка доллари ажратилган бўлиб, бу маблағнинг 80 фоизини Эрон берган.

Ҳозирча бу қувурдан йилига 2 миллиард кубометр газ ўтадиган бўлса, шу асрнинг охирига бориб бу кўрсаттич 4 миллиард кубометрга етказилади. Эрон Президенти М.Ҳотамий ўша куни Туркманистон Давлат университетининг профессор-ўқитувчилари ва студентлари билан ҳам учрашган.

***

Қозоғистонда Марказий осиё республикаларида биринчи бўлиб, халқаро терроризмга қарши курашувчи махсус қисм ташкил этилган. Бу қисмда хизмат қилувчиларнинг бир қисми сал аввалроқ Россияда, қолганлари Ғарб мамлакатларида ўқиб, тайёргарликдан ўтишган.

***

Шу йилнинг охиригача Тожикистонга чет эллардаги муҳолифат кучларининг ҳаммаси қайтиб келиши лозим. Пешма-пеш келаётган кишилар Душанбе атрофига жойлаштирилмоқдалар.

***

Москванинг «Маяк» радиосининг хабар беришича, Тожикистондаги Россия чегара қўшинларининг ҳайдовчиси Н.Шониғматов кеча ишдан кейин уйига қайтаётганида номаълум кучлар томонидан отиб ўлдирилган. Қотилликни ҳеч ким бўйнига олмаган.

БОЛАЛАРГА ЯНГИ ЙИЛ СОВҒАСИ

Бўзатов туманидаги Кўкшипели ижара хўжалиги марказида яшовчи ўғил-қизлар янги йил арафасида муносиб совға олдилар. Улар «Оила йили»да кенг, ёруғ ва озода синф хоналарида ўқишади. 120 ўринли янги илм масканини «Оролбўйисувқурилиши» трестининг «Қозонкеттан» кўчма механизациялашган жамланмаси жамоаси бунёд қилди.

Мактабда ҳар хил фан кабинетлари, ошхона, спорт майдончаси мавжудлиги ўқувчиларга билим сирларини пухта эгаллашда ёрдам бермоқда.

Абду РАҲМОН,
«Ишонч» мухбири.

РЎЗА ТУТИШ ҲАМ—ИБОДАТ

Мусулмон дунёсида эртадан бошлаб Рамазон ойи - покланиш ойи бошланади. 30 кун давом этадиган ҳам жисман, ҳам руҳан ҳам, маънан синовли кунлар бошланади.

Пайғамбаримиз Расули Акрам С.А.В. шундай деганлар: «Рўза (тутмоқлик) дўзах ўтидан асровчи воситадир. Рўза тутган киши ҳақорат сўзларини тилга олмасин. Сўзлаганда бақирмасин, бировни масхара қилмасин. Агар бирор киши рўзадор билан уришса ёки уни ҳақорат қилса рўзадор икки бор: «Мен рўзаман», десин. Аллоҳга қасамёд қилиб айтурманки, рўзадорнинг оғзидан келган бўй Аллоҳ наздида мушк-анбар бўйидан ҳам хушбўйроқдир. Чунки Аллоҳ Таоло «Рўзадор мени деб еб-ичмай ва мени деб рўза тутар, бинобарин унинг мукофотини ўзим бергайдирман ва ҳар бир яхшилигини эвазига мендан ўн баробар мукофот олгусидир»- дейди.

Демак рўза тутиш ҳам алоҳида бир ибодатдир. Шундай улуғ саодатбахш ибодат ҳақида мухбиримиз Ўзбекистон мусулмонлар идораси муфтийсининг муовини Собиров Фозилжон қори Ёсин қори ўғли билан мулоқотда бўлди.

Суҳбат чоғида Фозил қори қуйидагиларни сўзлаб берди:

Қуръони Каримда рўза тутиш ҳақида бир қанча оятлар бор. Оятларда рўза тутиш фарз эканлиги таъкидланган. Лекин бир ой рўза тутилсин, дейилмаган. Илгари ойнинг бошида уч кун, охирида уч кун рўза тутилган. Кейинчалик Қуръон Нозил бўлган ой ва Лайлатул-Қадр кечаси улуғлигидан оятлар нозил бўла бошлаган. Ана шундан бошлаб Аллоҳ Таоло рамазон ойида мукаммал рўза тутмоқликни буюрган. Рамазон ойида рўза тутишлик Мадинада фарз бўлган. Рамазон ойида тўла рўза тутишлик фарз бўлгандан кейин олдинги ҳукмлар бекор қилинган. Тутса савобга эга бўлади, тутмаса мажбурлиги йўқ. Арабларда рўза тутишни савун дейди - бу ўзини тийиш ёки иродани қўлга олиш маъносини билдиради. Овқат ейиш, инсонларга тилдан ёки қўлдан зарар етказмаслик, сув ичишликдан - нафсини тийишликдан иборат. Энди Рамазон ойи деб арабларда энг иссиқ бўладиган ойни айтадилар. Муҳтарам биродарлар, Рамазон ойи - Қуръон ойи дейилади. Қуръоннинг «Бақара» сураси 184-оятида «Рамазон ойи шундай улуғ ойки, шу ойда Қуръон нозил қилинди», — дейилади.

Рамазон ойида кимники имкони бўлса, албатта бир ой рўза тутсин. Кимки касал бўлса, ёки сафарда бўлса, қайтиб келгандан кейин бир кунига бир кундан рўза тутиб берсин. Касаллик икки хил бўлади. Биринчиси меҳмон касаллиги дейилади - бунда шамоллаб қолиш, ичи кетиб қолиш. Бундай касалликлар ҳам тузалиб кетгандан кейин неча кун тутмаган бўлса ўшанча кун рўза тутиб беради. Иккинчиси - меҳмон касаллик эмас - бу ошқозон яраси ва шунга ўхшаш. Бундай касалликлар йилдан-йилга давом этаверади. Шундай одамлар фидя берадилар, яъни икки килограмм буғдой ёки битта нонни баҳоси ҳажмида пул ажратиб беради — рўза тутмаган кунлари учун ҳомиласи бор, эмизикли аёллар ҳам шундай қиладилар. Аллоҳ Таоло одамларни куч-қуввати қандайлигини яхши билгани учун: - «Сизларга фақат енгилликни истайман» - деган. Шундай экан, «ўлсам ҳам ўламан. Лекин рўза тутиб бераман» дейиш нотўғри. Аллоҳ Таоло яна айтадики, «Тоқатингга қара бандам», — дейди. Билсангиз агар Қуръондаги ҳамма ҳукмлар фақат тани соғ одамлар учун айтилган. У сизга машаққатли қилиб, Сизларга юкланмаган. Масалан, намозни олайлик. Тикка туриб ўқий олмаса, ўтириб ўқийди. Ўтириб ўқий олмаса ёнбошлаб ўқийди. Таҳорат қилишга сув йўқ бўлса таямум қилади. Қаранг, бизларга қандай енгил шароит яратиб берилган. Энди одамлар ўзларича оғирлаштирсалар, Аллоҳнинг айтганига амал қилинмаган бўлиб қолади. Рамазонда тани-жони соғ бўлиб, рўза тутишга қодир бўлса-ю, атайлаб тутмаса гуноҳкор бўлиб қолади. Намознинг минг бир фойдаси бўлганидек, рўзани ҳам жуда кўп фойдали томонлари бор. Рўза туттил лекин соғ-саломат бўлсанг дейди. Рўза тонгдан бошланиб то шом намозигача тутилади. Инсон емоқ-ичмоқдан ўзини тияди. Рўза тутиб ўрганган одам очликка чидамли бўлади. Қолаверса, жуда кўп касалликлар очлик билан даволанмоқда. Бу ойнинг улуғлиги шундаки, бу пайтда иғво, ғийбат ва бировларни ҳақорат қилишдан инсон ўзини тийиши керак. Гина адоватни унутиш керак. Саҳий қалб, меҳрибон, садоқатли, камтарин инсонга айланади. Яна одамларда сокинлик вужудга келади. Чунки у эрта тонгдан то кеч шомгача рўза тутмоқликка ният қилдим, деб дуо ўқидими, у одам ибодатга кирди. Ёлғон-яшиқдан, ёмон ишлардан сақланади. Бир хил одамлар борки, ўзини емоқ-ичмоқдан тияди. Лекин тилини ёмон сўзлар айтишдан тия олмайди. «Бундай кишиларни рўза тутишининг кераги йўқ», — дейди. Пайғамбаримиз С.А.В. Қолаверса, рўзадор одамнинг дуоси рад қилинмайди. Рўза тутишга ҳам сабр-тоқат керак. Аллоҳ буюрган деб астойдил ният қилиб рўза тутсангиз Аллоҳнинг ўзи сизга сабр-тоқат куч ва ғайрат, савобларни ато этади. Озишим керак ёки рўза тутишим шарт экан, деб рўза тутишнинг фойдаси йўқ. Шундай одамлар борки, рўза тутсангу намоз ўқимасанг, сен тутган рўза қабул бўлмайди, дейдилар. Лекин намоз ўқимоқнинг ўзи алоҳида ибодат, рўза тутишнинг ўзи алоҳида ибодатдир. Ахир бу йил намоз ўқимаган одам янаги йилга намоз ўқир. Ахир ҳар бир инсон исломга аста-секин кириб келади. Мусулмончилик ҳам худди шундай. Ҳам рўза тутса ҳам намоз ўқиса унинг савоби ҳам улуғ бўлади. Рўза тутдингизми, иложи бўлса намоз ўқишга ҳаракат қилинг. Дангасалик қилманг, чунки унинг ҳам тани-соғлиққа катта таъсири бор. Рўза тутаман деб кўп еманг. Бир йилда бир ойгина рўза тутилади. Оз-оз еб ўзингизни чиниқтириб боринг. Нафсингизни тийинг, шундагина бардошли, чидамли бўласиз. Мана олиму фузало машойихларимиз айтади: ҳаж қилишда қанчалик қийналсанг, қолган умринг шунчалик роҳат-фароғатда ўтади. Рамазон ойида одам бир ой қийналса, қолган ўн бир ойида ҳаёти тинчликда, яхшиликда ўтар экан. Хонадони обод ва баракали бўлади. Энди ибодатнинг мазаси нимада? Қийналишда. Вужудингиз қийналмаса қандай маъно бор?! Нимага рамазон ойида закот берилади. Ғариб мискинларнинг аҳволини яхшироқ тушунамиз. Бойлар ҳам қорни очлар шароитини билиб оладилар. Сўнгра бир танга эмас, ўн танга ажратадилар.

Муҳтарам биродарлар, ҳаммангизга мана шу тоат ибодатни қилиш учун Аллоҳдан тани-жонингизни соғ-саломат қилмоқликни сўраймиз. Чунки тани соғ одам ибодат қилади. Рамазон ойида шундай ибодатларни бажариб, Аллоҳимизни ўзи ваъда қилган савобларига эга бўлишлик насиб этсин. Ҳаммангизга куч-ирода ва сабр-тоқат ато қилсин.

Суҳбатдош
Шомаҳмуд
ШОБИЛОЛОВ,
«Ишонч» мухбири.

АФРИКАНИНГ ТЎРТ УСТУНИ

Жанубий Африка Республикаси, Нигерия, Эфиопия ва Зоир бугунги кунда Африка Қитъаси тараққиётининг асосини ташкил этиб турган давлатлар ҳисобланади. Шу боис, Африка тўғрисида тўлиқроқ тасаввур ҳосил қилиш учун биз қитъадаги «об-ҳавони белгилайдиган» мана шу тўрт давлатнинг сиёсий ва иқтисодий «харита»сига назар ташлаймиз. Кейинги 25 йил бу қитъа учун мисли кўрилмаган даражада ўзига хос ўзгаришларга бой йиллар бўлди. Зеро, бугунги кунда мазкур қитъа дунёнинг энг «қайноқ» нуқталаридан бирига ҳам айланган. Шу боис ҳам жаҳон оммавий ахборот воситалари бу минтақанинг ташвиш ва қувончларига алоҳида эътибор қаратиб келмоқда.

ЖАНУБИЙ АФРИКА РЕСПУБЛИКАСИ

Африка тарихидаги катта ҳодисалардан бири Жанубий Африка Республикасининг (ЖАР) дунё мамлакатлари орасида йирик давлатлардан бирига айланишидир. Бу мамлакат табиий бойликлар, жумладан, қимматбаҳо минераллар экспорти бўйича етакчи ўринни эгаллайди. Қитъа бойликларининг учдан бир қисми шу давлатга тўғри келади. ЖАРда ҳозир илмфаннинг ҳамма соҳалари бўйича юқори малака ва билимга эга мутахассислар ҳам етарли.

ЖАР стратегик жиҳатдан ҳам анча қулай жўғрофий минтақада жойлашган. Бундан ташқари, мамлакат халқаро молиявий ва иқтисодий ташкилотлар билан яқин алоқа ўрнатган. Эндиликда барқарорлашган сиёсий иқлимнинг афзалликлари ва президент Н. Манделанинг халқаро майдондаги обруси ёрдамида ЖАР Африканинг етакчилик вазифасини қойилмақом қилиб ижро этиб келмоқда. ЖАРнинг БМТ ҳамда бошқа нуфузли халқаро ташкилотлар билан яқин ҳамкорлиги ушбу мамлакатга Африкадаги минтақавий низоларни бартараф этишда маълум маънода ҳакамлик вазифасини ҳам берди. Демак, ЖАР БМТ Хавфсизлик Кенгашига ўзининг бу борадаги салоҳиятини тўла намоён эта олган. Унинг мазкур қитъада етакчилик қилишда астойдил интилаётганини 2004 йилга Олимпия ўйинларини шу ерда ўтказиш учун ўз номзодини қўйганидан ҳам билиш мумкин.

Қитъа етакчисининг жаҳон ҳамжамиятида тутган ўрни у анчагина иқтисодий ва сиёсий ютуқларни қўлга киритаётгани туфайли мустаҳкамланиб бормоқда. Айниқса, ЖАРнинг ташқи иқтисодий сиёсати мамлакат иқтисодиётига каттагина даромад келтирмоқда. Бунга бир мисол сифатида қуйидагини айтиш мумкин: қитъа давлатлари ҳудудида қазиб олинаётган қимматбаҳо тошларнинг деярли барчаси ЖАРда қайта ишланади ва шундан кейингина бу мамлакат орқали экспорт қилинади.

Жанубий Африка Республикаси юритаётган ташқи иқтисодий сиёсат натижаларини мамлакатнинг кучайиб бораётган ҳарбий саноатида ҳам кўриш мумкин. Мазкур мамлакат кейинги ўн йил ичида замонавий ҳарбий техникани четга экспорт қилиш бўйича минтақада энг олдинги ўринни эгаллайди.

Таъкидлаш жоизки, соҳилларини Ҳинд океани сувлари ювиб турган давлатлар орасидаги энг ривожланган мамлакат саналаётган Жанубий Африка Республикаси кундан-кун тараққий этиб бораётир. Шу боис, мазкур қитъа овозини дунёга ёйиши мумкин бўлган тўрт давлат — Нигерия, Эфиопия ва Зоирдан аввал, улардан қудратлироқ саналмиш Нелсон Мандела раҳбарлик қилаётган мамлакат ҳақида сўз борди.

ЭФИОПИЯ

Қитъадаги яна бир етакчи давлат — Эфиопия. Унинг Африкадаги бошқа давлатлардан фарқли томони шундаки, мамлакат ўн йиллардан буён замонавийлик томон сезиларли даражада дадил саъй-ҳаракат қилиб келади. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Африка бўйича Иқтисодий Комиссияси штаби, Африка Бирлиги Ташкилоти каби нуфузли халқаро ташкилотларнинг айнан шу мамлакатда жойлашгани ҳам бундан далолат. Шунинг учун бўлса керак, Қизил денгиз соҳилида жойлашган Эритрея Мухторияти ҳам бир вақтлар БМТ томонидан мана шу давлатга ишониб топшириб қўйилган. Эфиопиянинг яна бир жиҳати бор: мамлакат ўз бағрида бир неча асрлик тарихга эга бўлган маданий ёдгорликларни сақлаб келмоқда ва ҳақли равишда меросхўр сифатида уларга эгалик қилмоқда. Африканинг энг қадим тарихи айнан Эфиопиядан бошланади, деган эътирофнинг мавжудлиги ҳам шундан.

Эфиопия ижтимоий ҳаётига назар ташлайдиган бўлсак, бугунги кунда мазкур мамлакатда саксонга яқин турли қабила ва элатлар — турли дин ва мазҳаб вакиллари истиқомат қилмоқда. Ўз-ўзидан маълумки, бу ҳол бошқарув тизимида анча қийинчиликларни келтириб чиқаради. Шунга қарамасдан, мамлакат раҳбарияти имкон қадар ички осойишталикни сақлаб келмоқда.

Ҳозирги вақтда нуфуси Франция аҳолисига тенг бўлган Эфиопияда иқтисодий ва сиёсий ўзгаришлар маълум бўлмоқдаки, унинг дунёда ўзига хос ўрин топиши учун имкониятлари катта. Демографик муаммоларни бартараф этиш йўлидаги саъй-ҳаракатлар ҳозирча анча секин давом этаётган бўлса-да, бу давлат «Қитъа йўлбарслари» қаторидан [illegible] жой олган.

Негаки, ижтимий-иқтисодий тусиқлардан ўта қийинчиликлар билан олиб ўтаётган Африка шимолишарқидаги Эфиопия Федерал Республикаси асрлар давомида қитъанинг асл қиёфасини ҳам сақлаб келаётган давлат ҳисобланади.

НИГЕРИЯ

Харитага назар ташлайдиган бўлсак, қитъанинг йирик мамлакати сифатида Нигерия кўзга ташланади. Бу мамлакат аҳоли сони жиҳатидан ҳам Африкада етакчи ўриндадир. Ҳар беш африкаликнинг бири Нигерия фуқаросидир.

Нигерия Африкада нефть ишлаб чиқарувчи асосий давлат ҳисобланади. Шундан кўриниб турибдики, мамлакат иқтисодиётининг асосини нефть маҳсулотлари ташкил қилади. Қитъадаги бошқа давлатлардан фарқли ўлароқ, бу мамлакатнинг хусусий капитал 40 фоизни ташкил қилади. Мутахассислар фикрига кўра, бу рақам минтақа давлатлари орасида энг яхши кўрсаткич.

Бугунги кунда Нигерияда нефть саноати анча ривожланган соҳа ҳисобланади. Шу боис яқинда содир бўлган кўнгилсизлик — нефть маҳсулотлари нархининг тушиб кетгани Нигерия аҳолисининг қашшоқлашувига олиб келди. Бу айниқса, шаҳарда яшовчилар учун катта қийинчилик туғдирди, чунки шаҳар аҳолисининг асосий қисми нефть коналарида хизмат қилади.

Нигерия мамлакат ичидаги ички низолар бўйича ҳам қитъадаги энг олдинги ўринлардан бирини эгаллаб турибди. Бу муаммо мамлакатда ҳарбий-сиёсий раҳбариятнинг тез-тез ўзгариб туришига сабаб бўлмоқда. Шунга қарамай, кейинги ўн беш йилда Нигериянинг ижтимоий ҳаёти тубдан ўзгарди. 1989 йилда янги конституция қабул қилиниб, ҳокимият ҳарбийлардан фуқаролик бошқарувига ўтказилди. Бу танглиникни енгиллаштган бўлса-да, мамлакатдаги ижтимоий аҳвол ҳамон тўла барқарорлашмаган.

Нигериянинг қўшни давлатлардан кескин фарқланадиган яна бир хусусияти бор. Бу Ғарбий Африка минтақасида яккаҳукмронлик ўрнатиш истагидир. Айниқса, кейинги ўн-ўн беш йил ичида Нигерия ўзини «жандарм» сифатида намоён қилишга ҳаракат қилиб келяпти. Лекин, нечоғли уринмасин, ҳаракат зое кетмоқда. Сабаби Ғарбий Африкадаги бошқа давлатларнинг жаҳон ҳамжамиятига интеграциялашуви кучайиб бораётганида бўлса ажаб эмас. Шунингдек, мамлакатдаги ички низолар ва иқтисодиётдаги оқсашлар ҳам бунга тўсиқ бўлаётир.

ЗОИР

Зоир ижтимоий ва иқтисодий жиҳатдан қитъадаги энг оғир ҳолни бошидан кечираётган мамлакатдир. Чунки, бу ерда қабилалараро низолар туфайли аҳоли қашшоқлашиб бормоқда, турли касалликлар тарқалмоқда.

Зоир Марказий Африкада жойлашган. У тўққиз вилоятга бўлинган. Илгари Белгия мустамлакаси бўлган бу мамлакат ҳудуднинг катталиги жиҳатидан қитъада олдинги ўринни эгаллайди. Зоирнинг иқтисодий имкониятлари ҳам Африкадаги бошқа давлатларга қараганда анча катта. Биргина тоғ-кон металлургияси саноати хомашёси экспорти бўйича эса, у қитъада бешинчи ўринда туради. Мутахассисларнинг фикрига кўра, Зоир замини қимматбаҳо тошларга жуда ҳам бой. Мамлакатдаги беқарор вазиятга қарамасдан, бу ерда қимматбаҳо тошни қайта ишловчи кўплаб хорижий фирма ва компаниялар фаолият кўрсатмоқда.

Кейинги ўн йил ичида оловли нуқталардан бирига айланган Зоирда ижтимоий аҳвол ҳамон мураккаблигича қолмоқда. Энг ачинарлиси шуки, мамлакат болалар касаллиги бўйича дунёда етакчи ўринлардан бирини эгаллаб турибди.

Буюк Кўллар минтақасида рўй бераётган қабилалараро низолар Зоирдаги аҳволни ҳам анча чигаллаштирди. Айниқса, мамлакатда кенг тарқалган тутси элати ҳар лаҳза портлаши мумкин бўлган қабила сифатида Зоирда ўзига хос детонатор вазифасини бажариб келмоқда. Бу эса мазкур қабила вакилларининг бир неча ўн йиллар мобайнида ҳокимият учун курашида ҳам равшан кўринади.

Зоир ҳақида тўла тасаввур ҳосил қилиш учун айнан мана шу қабила тўғрисида қисқача тўхталиш лозим. Қайси мамлакатда истиқомат қилишидан қатъи назар, ҳамиша ҳукмронликка интилган тутсилар билан хутулар ўртасидаги келишмовчиликлар Зоирдаги парокандаликнинг асосий сабабчиларидан биридир. Бу келишмовчиликлар охир-оқибатда шунга олиб келдики, қарама-қаршиликда мағлуб бўлган хутулар бугун Зоир бўйлаб сочилиб кетди. Бу муаммоларни янада кўпайтирди.

Зоирнинг тараққиёти қандай бўлади ва у келажакда нималарга эришади — бу ҳақда олдиндан бир нарса дейиш қийин. Чунки, юқорида таъкидланган муаммолар мамлакатдаги ички ва ташқи сиёсат ривожининг сустлашувига олиб келди. Шунинг учун ҳам мамлакат ҳукумати ўзига қўшни давлатлар — Руанда, Бурунди ҳамда Уганда билан ўзаро ҳисоблашишга мажбур бўлаётир.

ХУЛОСА ЎРНИДА...

Африка кейинги йигирма беш йил ичида иқтисодий ва сиёсий имкониятлари анча катталигини намойиш эта олди. Бунга мисол тариқасида унинг «юраги» бўлган тўрт давлат — Жанубий Африка Республикаси, Эфиопия, Нигерия ҳамда Зоирни келтирдик.

Эфиопия, Нигерия ва Зоир иқтисодий ва сиёсий салоҳият жиҳатидан ЖАРдан кейин туради. Лекин шунга қарамай, Африка бирлиги йўлидаги ҳаракатларда ушбу уч давлатнинг ҳам катта ҳиссаси бор. Қитъадаги мазкур тўрт давлатга кейинги йилларда хорижнинг кўплаб фирма ва компаниялари ўз сармоясини киритмоқда. Замини қимматбаҳо тошлар, табиий заҳираларга бой бўлган бу ўлкалар дунёнинг ривожланган мамлакатлари томонидан қайта кашф этилаётир. Бу жараён нуфузли халқаро ташкилотлар томонидан ҳам қўллаб-қувватланяпти. Кўпчилик ривожланган давлатлар қаторида халқаро ташкилотлар томонидан ҳам минтақа тараққиёти учун махсус лойиҳалар таклиф қилинмоқда. Бу эса, яқин йиллар ичида Африка қитъасининг халқаро майдонда ўз ўрнига эга бўлиши умидини янада кучайтиради.

Аброр ҚИЛИЧЕВ.

ЧЕМПИОНЛИК САҚЛАБ ҚОЛИНДИ

● Спорт

(Профессионал бокс)

27 декабрь куни Тошкентдаги санъат саройида профессионал бокс учрашувлари ва эстрада шоуси бўлиб ўтди. Бу янги йил олдидан йилимизнинг энг сўнгги йирик мусобақаси бўлиб қолди. Бокс мухлисларига ажойиб янги йил совғаси сифатида Тошкентда илк бора ўтказилган бу матчнинг асосий мақсади Пан-Осиё бокс ассоциацияси чемпионини аниқлашдир. Дастурдан ўрин олган рейтинг жанглари ҳакамлару зални тўлдириб ўтирган томошабинларда катта таассурот қолдирди, десак муболаға бўлмас. Даставвал рингга рейтинг жангчилар — икки ҳамюртимиз Абдували Шомирзаев ва Андрей Верпаховскийлар чиқишди. Қисқача ушбу икки боксчи ҳақида тўхталадиган бўлсак, спорт устаси Абдували ҳозир 19 ёшда. Бу мусобақанинг энг ёш қатнашчиси. Шу йилги Хитойдаги халқаро турнирда кумуш медал совриндори бўлган. Шу кунгача 57 марта рингга чиқиб, 49 тасида ғалаба қозонган. Унинг рақиби Андрей эса 28 ёшда, спорт устаси. 15 йилдан бери бокс билан шуғулланади. Ҳаваскорлик боксида 127 жангдан 112 тасида ғолиб бўлган. 5 марта профессионал боксда рингга тушган ва икки бор ғалаба қозонган, бир марта дуранг ҳисоб билан жангини якунлаган. Бу сафар ҳам ундан омад юз ўгирди. Чунки рақиби жуда кучли чиқиб қолди ва Андрейни тўла устунлик билан енгди.

Иккинчи бўлиб рингга ҳамюртимиз 4 карра Ўзбекистон чемпиони, Румыния, Польша, Россия, Финляндия турнирларининг ғолиби 25 ёшли Фарҳод Бакиров ва қозоғистонлик Игорь Быковлар чиқишди. Бу беллашув кескин спорт курашлари остида ўтди. Юртдошимиз ҳаваскор боксда 210 жангнинг 193 тасида ғолиб бўлган бўлса, рақиби 176 та жангдан бор-йўғи 6 тасида мағлубиятга учраган. Лекин профи боксда Фарҳоднинг унча-мунча тажрибаси бор. 5 та жанг ўтказиб, 4 марта ғолиблик шоҳсупасига кўтарилган. Меҳмон йигит эса профессионал рингга биринчи марта қадам қўйди. Албатта, унда ҳали тажриба кам. Бу жанг пайтида очиқ кўриниб қолди. Фарҳод уни 7 раундда накаутга учратди. Ҳа, ўша мухлислар «бўш келма, қоравой» деган йигит профидаги бешинчи ғалабасини қўлга киритди.

Учинчи жуфтликлар жангида Абдувалининг акаси Рихсивой Шомирзаев ва қозоғистонлик Талгат Абдухалыковлар иштирок этишди. Рихсивой 13 йилдан буён бокс билан шуғулланади. Ҳаваскорликда 180 жанг ўтказиб, 96 марта ғалаба қозонган. Шундан 30 тасини накаут билан енгган. Профессионал рингда шу йилнинг 17 августида украиналик Александр Тишченкани накаутга учратган. Бу жангда ҳам у рақибидан анча устунлигини намойиш қилди. Барча томошабинлар Шомирзаевлар хонадонида бугун қўшалоқ байрам бўлади, деб ўйлашаётганди, бироқ ҳакамлар ҳайъати, меҳмон хафа бўлмасин дейишдими, ёки бирон бошқа сабаб бўлдими, очколар ҳисобида Талгат Абдухалыковни ғолиб деб кўрсатишди.

Асосий томоша охирида бўлди. Унда ПОБА чемпионлик камари учун ўзбекистонлик Фарҳод Арслонов ва қозоғистонлик Қанат Сехимбоевлар рингга чиқдилар. Албатта, бокс ишқибозларини уларнинг қисқача таржимаи ҳоли қизиқтирса керак. Фарҳод 1971 йилда Тошкентда туғилган. 14 йилдан бери бокс билан ошно. Ҳаваскор боксда 150 та жанг ўтказиб, шундан 135 тасида ғолиб чиққан. Ўсмирлар ўртасида собиқ иттифоқ чемпиони (1987), икки карра Ўзбекистон чемпионати совриндори (1993-1994) «Профи»га 1995 йилда ўтган. Тажрибали мураббий Алексей Давидович Дин раҳбарлигида шуғулланади. Ҳозиргача «профи»рингга 11 маротаба чиқиб, саккиз бор рақибларини енгди. ПОБА рейтингида 7-ўринни эгаллаб турибди. Рақиби эса 24 ёшда, 12 йиллик боксчи. Беш йилдирки, профессионал бокс билан шуғулланади. 14 марта рингга чиқиб, 13 та ғалабага эришган. Мураббийи-спорт устаси Александр Петухов. Шу йилнинг апрель ойида Жакартада ПОВА қоидаси бўйича Осиё чемпиони унвонини қўлга киритди. Қанат ўзидан олдин чемпионлик унвонига эга бўлиб турган индонезиялик Аригани «жанг»нинг 7-раундида накаутга учратиб, «олтин камар»ни қўлга киритган. У Фарҳод билан икки йил аввал 9 декабрда Олматада учрашган. Беллашувнинг 4 раундида иккович қоши ёрилгани учун ғолиблик мезбонга берилганди. Бу сафар Қанат олтин камарини сақлаб қолиш учун Фарҳод билан рингга чиқди. Дастлабки олти раундда икки томон ҳам ҳимояда яхши турди, бир-бировига чиройли зарбалар «ҳадя» этишди. Лекин Фарҳод аста-секин чарчай бошлади ва бир-икки зарбаларни ўтказиб юбора бошлади. Қанат ҳам чарчади, лекин унда тажриба кўпроқ эди. Ҳам зарба берарди, вақтида ўзини ҳимоя ҳам қила оларди. Шу тариқа 12 раунд ҳам ортда қолди. Мухлислар ғалабадан умид узишди. Шунда ҳам натижани кутишди. Мусобақа рейфери жаҳон чемпиони Руфат Рисқиев Қанат Сехимбоевни очколар ҳисобида ғолиб деб эълон қилди. Шундай қилиб, Қанат ўз камарини сақлаб қолди.

Дониёр ЮСУПОВ.

КАСПИЙ ПАСАЙМОҚДА

Каспий денгизидаги сув сатҳини кузатувчиларнинг аниқлашларича, кейинги икки йилдан буён денгиз сатҳи пасайиб бораётган экан. 1996 йили сувнинг сатҳи 17 сантиметр камайган бўлса бу йил яна 10 сантиметрга пасайган. Ҳолбуки, 1977-1995 йиллар давомида денгиздаги сувнинг сатҳи 240 сантиметрга кўтарилган эди. Энди бўлса пасаймоқда.

Қибрай туманидаги 1-ўрта мактаб томонидан 1993 йил Мирзаахмедов Шамсиддин Алакбарович номига берилган 288311 рақамли аттестат йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

"ПГС" ФИРМАСИ ҚУЙИДАГИЛАРНИ СОТАДИ:

Ресторанлар, кафе ва ошхоналарни, ишлаб чиқариш ва маиший биноларни шовқинсиз юқори самарали иситиш учун ҳар хил қувватдаги иситгичлар — калориферлар.

Нархи 45000 сўмдан 50000 сўмгача.

Ташкилот ва корхоналардаги, шифохона, санаторийлардаги, дам олиш уйлари, меҳмонхоналардаги, спорт комплексларидаги ҳаммомларнинг САУНАлари учун махсус даволаш электр ускуналари.

Кичик нонвойхоналар \4 хилдаги: 160,80,32 ва буханка нон пишириш қувватига эга\

Мурожаат учун манзил:
Тошкент шаҳри С.Раҳимов метро бекати.
Тел: (3712) 79-14-29, 79-38-54.

ТАШКИЛОТЛАР, ФИРМАЛАР РАҲБАРЛАРИ ВА ХУСУСИЙ ШАХСЛАР ДИҚҚАТИГА!

"Исттаъмир" \Ремтеплосеть\ давлат корхонаси Тошкент шаҳри ва Тошкент шаҳрига яқин жойлашган, Тошкент вилояти туманлари ҳудудида барча диаметрдаги эски иссиқлик тармоқларини янгилайди, янги шахобчаларни қуради. Шунингдек, қозонхоналарни монтаж қилади ва таъмирлайди. Барча зарур материаллар корхонада бор. Буюртмачиларнинг материаллари асосида ҳам иш олиб борилади.

Манзилимиз: Тошкент 100, Бобур кўчаси, 53, /собиқ Фрунзе савдо маркази ёнида/
Телефонлар: 55-44-58, 55-42-38.

Бош муҳаррир:
Саидакром САИДВАЛИЕВ
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Л.ГУЛЬ, Э.ЁҚУБОВ, Ф. МУЛЛАЖАНОВ, М. ОТАҚУЛОВ, А.СИЛЕЕНКОВ, А.СУЛТОНОВ, М.ТУЛАГАНОВА, Р.УБАЙДУЛЛАЕВА, Б.МУРЗОКОВ, А.ФАРМОНОВ, Ф.ХОЖИҚУЛОВА, Х.ШАЙХОВ, Ф.ШОХИСМОИЛ, З.ҚОДИРОВ.

Бош муҳаррир қабулхонаси-56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари-56-52-89
Масъул котиб - 56-52-78
БЎЛИМЛАР:
Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт-56-82-79. Ахборот ва спорт-56-87-63. Маънавият ва маданият - 56-82-79. Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш - 56-85-63. Тижорат ва ҳуқуқ-56-85-66.
ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Жиззахда - 3-82-18, Наманганда - 6-22-10, Ургангчда - 35-64-24, Фарғонада - 24-58-43, Ургенчда - 6-03-40, Қаршида - 5-33-71.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
Сотувда эркин нархда.
Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» («Правда Востока») кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи: 133; 134
Газета 94 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитасида рўйхатга олинган. IBM компьютерида терилди. Бичими А-2, 2 босма табоқ.

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 4 1—уй. Буюртма Г— 0832. Босишга топшириш вақти — 21.00 Топширилди 30. Масъул навбатчи: Абдурахим ОТАМЕТОВ 1 2 3 4 5 6